

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

" Κ Ω Σ Τ Α Σ Ο Υ Ρ Α Ν Η Σ :

Η Ζ Ω Η Κ Α Ι Τ Ο Ε Ρ Γ Ο Τ Ο Υ "

ΕΛΕΝΗ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ : ANNA ΜΥΚΩΝΙΟΥ

ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	6
Ο ΟΥΡΑΝΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ: ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ.....	10
Α) ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	10
Β) ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	12
i) Ρομαντισμός.....	12
ii) Συμβολισμός.....	14
Ο ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΗ.....	17
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ.....	22
Α) ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ.....	22
Β) ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ.....	26
α) ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ – ΘΑΝΑΤΟΣ.....	26
β) ΜΟΝΑΞΙΑ.....	29
γ) ΓΥΝΑΙΚΑ.....	31
δ) ΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΔΡΑΝΕΙΑ.....	33
ε) ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ.....	35
στ) ΕΡΩΤΑΣ.....	38
ζ) ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.....	44
η) ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ – ΘΑΝΑΤΟΣ – ΣΤΕΡΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ.....	47
Η ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΗ.....	49
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	51
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ.....	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	57

Στο χρονομένο ωάρκο του Βερολίνου,
στο γεμάτο αέρηδες ληάνη της Πισσαλώννας,
στη ναιμένη με χρώματα και ήχους ιλατεία της Μαδρίτης
και στη δεραυτευτική ηρεμία του καταυράσινου Γουαδαλκλιήρ...

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ενδιαφέρον μου για την ποίηση των πρώτων δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα ξεκίνησε από τα μαθητικά μου ήδη χρόνια, όταν άρχισα να περνάω αρκετές ώρες στην βιβλιοθήκη του σχολείου, ψάχνοντας ανάμεσα στα ράφια ν' ανακαλύψω ποιητές που θα μου κινούσαν το ενδιαφέρον. Έτσι, κάποια στιγμή έπεσε στα χέρια μου μια ποιητική συλλογή με τίτλο *Ποιήματα*, η οποία ανήκε στον ποιητή Κώστα Ουράνη. Η ταύτισή μου με την μυθολογία της ποιητικής του Ουράνη ήταν τόσο έντονη, που αποτέλεσε και το έναυσμα για την περαιτέρω αναζήτηση και μελέτη ποιητών που εντάσσονται στην εποχή αυτή και υιοθέτησαν έναν παρόμοιο τρόπο γραφής όπως ο Ουράνης. Δεν θα μπορούσα φυσικά να αγνοήσω ποιητές της εποχής, όπως ο Κ.Γ. Καρυωτάκης και η Μαρία Πολυδούρη.

Με την προτροπή της καθηγήτριάς μου κα Μυκωνίου, μου δόθηκε η ευκαιρία να μελετήσω πιο διεξοδικά το έργο του Κώστα Ουράνη, γεγονός που διεύρυνε τους ερευνητικούς μου ορίζοντες και με βοήθησε να κατανοήσω βαθύτερα και πληρέστερα το ποιητικό του έργο, συνεπώς και την ιδιοσυγκρασία του ίδιου του ποιητή.

Το λογοτεχνικό κληροδότημα που έχει αφήσει πίσω του ο Ουράνης διακρίνεται σε δυο μεγάλες κατηγορίες εξίσου ιδιαίτερες και σημαντικές. Από τη μια μεριά η ποίησή του, που αποτέλεσε αφετηρία για νέους τρόπους έκφρασης στην ελληνική λογοτεχνία και από την άλλη το πεζογραφικό του έργο, το οποίο κατέχει ιδιαίτερη θέση στην ταξιδιωτική λογοτεχνία.

Στην συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζεται συγκεντρωμένη σε συλλογές η ποιητική του δημιουργία, αφού η διεξοδική μελέτη του πεζογραφικού του έργου αποτελεί μοναδικό κεφάλαιο και απαιτεί ξεχωριστή προσέγγιση.

Η έρευνα μου ξεκίνησε το 2008 με την αναζήτηση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών που θα μπορούσαν να μου δώσουν πληροφορίες για το αντικείμενο της μελέτης μου. Το βήμα που έκανα ήταν να απευθυνθώ στις Βιβλιοθήκες της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Ιδρύματος Σίνδου καθώς και σε Δημοτικές Βιβλιοθήκες της Θεσσαλονίκης. Εξίσου σημαντικός, ωστόσο, ήταν και όγκος πληροφοριών που συνέλλεξα από την αναζήτησή μου στο Διαδίκτυο.

Για την εκπόνηση της εργασίας αυτής θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου και τον αδερφό μου, που στάθηκαν δίπλα μου κάθε στιγμή σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά την επόπτριά μου κα Άννα Μυκωνίου-Δρυμπετά διδάκτωρ Συγκριτικής Λογοτεχνίας, για την ουσιαστική καθοδήγηση και συμπαράσταση, καθώς και την επίκουρη καθηγήτρια κα Μαργαρίτα Βαγγελάτου-Σαμιώτη για την καθοδήγησή της και τις συμβουλές που αφορούν το δεύτερο μέρος της εργασίας μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ποιητικό έργο του Ουράνη εντάσσεται σε μια μεταβατική περίοδο για την ελληνική λογοτεχνική παραγωγή. Παράλληλα με το έργο του Παλαμά που βρίσκεται στο απόγειό του, ταυτόχρονα κάνουν την εμφάνισή τους νέα ρεύματα που φιλοδοξούν να φέρουν τον αέρα της ανανέωσης στην ελληνική ποίηση και όχι μόνο. Κάνουν την εμφάνισή τους νέοι λογοτέχνες που είτε υιοθετούν πρότυπα από το εξωτερικό, είτε αντλούν στοιχεία από διαφορετικά λογοτεχνικά κινήματα και δημιουργούν " καινούργια ποίηση ". Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα να δημιουργηθεί ένα νέο κύμα, το οποίο λίγο αργότερα θα λάβει το χαρακτήρα κινήματος, που η κριτική θα ονομάσει νεορομαντικό και νεοσυμβολιστικό. Ο ίδιος ο Ουράνης θα εκδώσει το 1912 την ποιητική του συλλογή με τίτλο " *Spleen* " η οποία θα αποτελέσει την αφετηρία της νέας αυτής τάσης.

Μεγάλες αλλαγές γίνονται αυτή την εποχή σε πολιτικό επίπεδο στην Βαλκανική Χερσόνησο. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έχει παρακμάσει και οι ελπίδες των λαών που βρίσκονται κάτω από την κυριαρχία της έχουν αναπτρωθεί. Ανάμεσα σε αυτούς ανήκει και η πλειονότητα του ελληνικού λαού που εξακολουθεί να μένει υπόδουλος στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Μεγάλες είναι και οι μεταβολές στα σύνορα των γειτονικών κρατών αλλά και οι οικονομικές και πολιτικές αλλαγές στο εσωτερικό τους.

Ο Ουράνης εκδίδει τις ποιητικές του συλλογές και το έργο του συνοδεύεται από πολλές κριτικές σε λογοτεχνικά περιοδικά και εφημερίδες της εποχής. Οι απόψεις των κριτικών ποικίλουν και κάποιες φορές επικεντρώνονται περισσότερο στην ζωή του ποιητή, παραμελώντας ή υποβαθμίζοντας την συστηματικότερη εξέταση των ποιημάτων του. Τα κείμενά του ερμηνεύονται με βάση τα γεγονότα της ζωής του αποδίδοντας πολλές φορές λανθασμένα συμπεράσματα. Ωστόσο, δεν απουσιάζουν και παρατηρήσεις που οδηγούν και σε χρήσιμα συμπεράσματα.

Η ανάλυση των ποιημάτων του Ουράνη, τα οποία τοποθετούνται σε διαφορετικές θεματικές κατηγορίες είναι το αντικείμενο με το οποίο καταπιάνεται η εργασία αυτή. Αν και από μια άλλη οπτική γωνία θα μπορούσαν να αποτελούν μέρος μιας κοινής ποιητικής μυθολογίας που αφορά την απόγνωση των ηρώων μέσα σε μια πραγματικότητα στέρησης και ανικανοποίητου, οι οποίοι προσπαθούν να ενωθούν με αξίες και αντικείμενα που θ' αλλάξουν την δυσφορική τους κατάσταση.

Πιο συγκεκριμένα ακολουθούν ενότητες που θα μας βοηθήσουν να μεταφερθούμε στο κλίμα εκείνης της εποχής, μέσω της οποίας θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για τους εξωτερικούς παράγοντες που επηρέασαν τους ποιητές αυτής της γενιάς. Στη συνέχεια παρατίθενται λεπτομερώς τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ποίηση του Ουράνη και ακολουθεί η ανάλυση των σημαντικότερων ποιητικών του συλλογών. Τέλος, στο δεύτερο μέρος της εργασίας καταγράφονται όλες οι δευτερογενείς πηγές που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες στους ερευνητές αλλά και σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο για περαιτέρω προσωπική έρευνα.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ο Κώστας Ουράνης αποτελεί μια από τις σημαντικότερες προσωπικότητες του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα. Η συμβολή του στα ελληνικά γράμματα εντοπίζεται στη ποίηση, την πεζογραφία και την λογοτεχνική κριτική. Επιπλέον, εργάστηκε για πολλά χρόνια κι ως δημοσιογράφος, πρόξενος τα Ελλάδας στο εξωτερικό αλλά και ως κριτικός έργων τέχνης. Σταδιακά, μελετώντας λεπτομερώς την πορεία της ζωής του, θα επισημάνουμε κάποιους από τους σημαντικότερους σταθμούς της ζωής του, οι οποίοι μάλιστα τον επηρέασαν και στο μετέπειτα έργο του.

Το όνομά του, Κώστας Ουράνης (ή αλλιώς Νέαρχος, όπως προτιμούσε και ο ίδιος), είναι το φιλολογικό ψευδώνυμο που υιοθέτησε ο Κώστας Νιάρχος. Ακόμα και ο τόπος της γέννησής του φαίνεται να προβληματίζει αρκετά, εφόσον αρκετοί κριτικοί όπως ο Πασιάρδης και ο Περάνθης, επηρεασμένοι από το γεγονός ότι ο ποιητής έζησε τα παιδικά του χρόνια στην Αρκαδία, πίστεψαν ότι αυτός ήταν και ο γενέθλιος τόπος του. Στην πραγματικότητα, όμως, ο Ουράνης γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 1890. Στο Λεωνίδιο της Τσακωνιάς πέρασε τα παιδικά του χρόνια και επέστρεψε εκεί συχνά ακόμα και σε προχωρημένη ηλικία, όταν ζούσε η αδερφή του Μαρία Τροχάνη.

Στο σπίτι του στο Λεωνίδιο πέρασε σύμφωνα με τον ίδιο μερικές από τις ευγενέστερες στιγμές της ζωής του. Μέσα από την *Αναβίωση*, λοιπόν, ο ποιητής μοιράζεται μαζί μας την αγάπη για τον τόπο του, τις φυσικές του ομορφιές και τα μοναστήρια που επισκεπτόταν, χαρακτηρίζοντας ακόμα και το σπίτι που έμενε ως "παράδοξο" και με δική του ψυχή και προσωπική ζωή, "ακατάδεχτο και απομονωμένο".

Ο πατέρας του Ουράνη αλλού εμφανίζεται ως σιτέμπορος και αλλού ως ιδιοκτήτης «φάμπρικας» στο Γαλατά της Πόλης. Έλειπε για μεγάλα χρονικά διαστήματα απ' το σπίτι, έστελνε όμως χρήματα και γράμματα στην οικογένειά του. Η μητέρα του Ουράνη ήταν μια πολύ ηθική γυναίκα η οποία έπαιζε καθοριστικό ρόλο στην ζωή του και εκείνος επιζητούσε συνεχώς το ενδιαφέρον της. Επρόκειτο για μια πολύ ηθική γυναίκα, η οποία όμως όταν ερχόταν ο σύζυγός της «περιποιόταν τον εαυτό της, γινόταν τρυφερή κι άλλαζε αρκετά συμπεριφορά, γεγονός που δεν του άρεσε»¹.

Βαθιά επηρεασμένος από το περιβάλλον και την μητριαρχική οικογένειά του, λοιπόν, ο Ουράνης μας έδωσε πολλά ποιήματα με θέμα την γυναίκα, προβάλλοντας ωστόσο το ρόλο της στην κοινωνία ως μητέρα.

Ο Ουράνης προτιμούσε να περνάει τον χρόνο του κοντά στην φύση, αδιαφορώντας για τα μαθήματά του. Διάβαζε οτιδήποτε άλλο, το έσκαιγε από το σχολείο και περιπλανιόταν στον ελαιώνα, τα περιβόλια και την ακροθαλασσιά. Ο Γιάννης Κορδάτος εξομολογείται : «Τον είχα συμμαθητή και ήταν πρώτος στις εκθέσεις, αλλά στα άλλα μαθήματα δεν είχε

¹ Μαρκάκης, Πέτρος. *Κώστας Ουράνης. Ο Ψυχικός και Πνευματικός του κόσμος*. Αθήνα : Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1969.

επίδοση»². Διάβαζε γαλλικά μυθιστορήματα, έδινε παραστάσεις σε τοπικό θίασο και είχε κατακριθεί από την κοινωνία για το αναρχικό του παρουσιαστικό. Σε ηλικία 9 ετών έβγαζε μόνος του χειρόγραφο εφημερίδα, την οποία την μοίραζε στο οικογενειακό και φιλικό του περιβάλλον, διάβαζε αγγλόφωνους ποιητές όπως Βύρων, Πόε και Σουίμπορν, ενώ είχε μεταφράσει Γουάιλντ και Κίπλινγκ. Παράλληλα είχε ξεκινήσει να διαβάζει Σολωμό, Παλαμά και Πορφύρα, καθώς και Καβάφη, ο οποίος μάλιστα τον παραξένευε³.

Αφού τελείωσε το γυμνάσιο, ο πατέρας του, θέλοντας να τον κάνει έμπορο τον πήρε μαζί του και συνέχισε τις σπουδές του στο Robert College της Πόλης. Το ενδιαφέρον του για την λογοτεχνία δεν έπαυε ποτέ να υπάρχει. Σε ηλικία 14 ετών έγραψε το πρώτο του ποίημα ενώ το 1908 είχε έτοιμη την δική του ποιητική συλλογή με τίτλο *Ψυχής Αντικαθρεφτίσματα*. Τον επόμενο χρόνο δημοσίευσε την συλλογή *Σαν Όνειρα* την οποία αργότερα αποκήρυξε.

Έχοντας κλονιστεί ήδη δυο φορές η υγεία του σε ηλικία 2 και 15 χρονών από βρογχοπνευμονία γίνεται εν τέλει από τον τότε καθηγητή Αθ. Χρηστομάνο, διάγνωση της φυματικής του φύσης. Δεκαοχτώ χρονών έρχεται στην Αθήνα και εργάζεται για λίγο στην Ακρόπολη του Γαβριηλίδη. Το 1910 φεύγει για σπουδές σε Εμπορική Σχολή στη Γενεύη της Ελβετίας, νιώθει όμως ξένος, στρέφει το ενδιαφέρον του στην αγάπη και συλλογίζεται διαρκώς την επιστροφή στη πατρίδα. Το Νοέμβριο φεύγει για την Λιέγη του Βελγίου γεμάτος απογοήτευση και μελαγχολία. Καταφεύγει στα ταξίδια, τη φύση και την μποέμικη ζωή. Διαβάζει Πλάτωνα, Σπινόζα, Καντ και Νίτσε αναζητώντας απαντήσεις στα ερωτήματα που τον βασανίζουν.

Η μεγάλη αλλαγή στην ζωή του Ουράνη έρχεται όταν ο δρόμος του τον οδηγεί στο Παρίσι. Πρόκειται για την περίοδο μεταξύ 1910 και 1914, όπου ποιητές όπως ο Μπωντλαίρ γνωρίζουν μεγάλη φιλολογική δόξα. Είναι η εποχή που οι εκδοτικοί οίκοι δεν πρόφταναν να τοποθετούν στις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων νέες ποιητικές συλλογές. Η ποίηση, ο συμβολισμός και η φιλολογία ήταν τα κύρια θέματα στις συζητήσεις.

Εκεί ο Ουράνης αποκτά την πρώτη άμεση επαφή με τα γαλλικά γράμματα, η οποία θα είναι και καθοριστικής σημασίας. Στη συνέχεια ταξιδεύει σε άλλες χώρες, γνωρίζει την πριγκίπισσα Στεφανία όπου ζει μαζί της ένα σύντομο αλλά αγνό και φλογερό έρωτα⁴ και καταλήγει στην Ολλανδία όπου και γράφει το ποίημα των *Spleen* το 1912. Η πλήξη και η απαισιοδοξία τον κατακτά, νιώθει ξένος και μόνος και επιστρέφει στο Παρίσι μαζί με τον παιδικό του φίλο. Μαζί επισκέπτονται το Λούβρο, τα δάση της Βουλώνης, το πάρκο των Βερσαλλιών, τις βιβλιοθήκες της Αγ. Γενεβιέβης καθώς και τα βιβλιοπωλεία της συνοικίας όπου διαβάζουν Γάλλους συμβολιστές. Εκεί η υγεία του κλονίζεται ξανά. Η βρογχοπνευμονία τον βασανίζει με μεγάλο πυρετό και οι γιατροί τον συμβουλεύουν να γυρίσει στην Ελλάδα.

Χωρίς πραγματικά να το επιθυμεί φεύγει για την Αθήνα. Εκεί απογοητεύεται για ακόμα μια φορά και την άνοιξη του 1912 κλείνει συμφωνία με την Ακρόπολη να ξαναφύγει ως ανταποκριτής της, ενώ δημοσιεύει τα *Spleen* του, τα οποία χαρακτηρίζονται «ψυχικά έπη». Δεν καταφέρνει, ωστόσο, να καλύψει όλα τα έξοδα της έκδοσης και το μεγαλύτερο μέρος μένει ενέχυρο στο τυπογραφείο.

² Κορδάτος, Γιάννης. Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (από το 1453 ως το 1901). Αθήνα : Βιβλιοεκδοτική, 1962.

³ Χάρης, Πέτρος. Βιογραφικά του Κώστα Ουράνη. Αθήνα : Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1979.

⁴ Χωριανόπουλος, Μάνος. Κορυφαίες μορφές της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας: Άγνωστες πτυχές της Ζωής τους. Αθήνα: Συμρινωτάκης, 1991.

Το 1912 βρίσκεται και πάλι στο Παρίσι ως ανταποκριτής της Ακροπόλεως. Οι ανταποκρίσεις του όμως είναι τόσο σαρκαστικές που ξεσηκώνουν αντιδράσεις από τον πρεσβευτή της Γαλλίας για δυσφήμιση του τόπου του και ο Ουράνης φεύγει για το Λονδίνο. Με τους Βαλκανικούς πολέμους πηγαίνει πολεμικός ανταποκριτής στο μέτωπο και όταν ο πόλεμος τελειώνει ξαναγυρίζει στην Ευρώπη. Η γυναίκες πηγαινοέρχονται και η ζωή του φαντάζει άδεια. Γράφει ελάχιστα ποιήματα γεγονός που τον προβληματίζει έντονα. Με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αισθάνεται ήδη σαν γέρος που σπαταλά τον χρόνο του γράφοντας πολεμικές ανταποκρίσεις, γεγονός που εκμηδένιζε την ποιητική του δημιουργία.

Η υγεία του κλονίζεται ξανά το 1915 και ξαναφεύγει για θεραπεία στην Ελβετία όπου ζει σε σανατόριο. Βαθιά επηρεασμένος από το φριχτό περιβάλλον, συνθέτει το *Ημερολόγιο ενός φθισικού*. Σε κάποιο γράμμα του διαβάζουμε : «τοις ιατρών ρήμασι πειθόμενος, βρίσκομαι –Dore, ορεινή λουτρόπολη για ασθματικούς. Θ’ άξιζα να γίνω καλά, γιατί η θεραπεία την οποία ακολουθώ είναι από τις πιο ανιαρές και τις πιο δυσάρεστες που μπορεί κανείς να φανταστεί»⁵. από τεσσάρων ημερών στο Μοντγράφι σονέτα και καταπιάνεται με μια κριτική μελέτη για τον Μπωντλαίρ. Μέσα στο σανατόριο γνωρίζει την Πορτογαλίδα Μανουέλα Σαντιάγκο, όπου είχε πάει να επισκεφτεί την άρρωστη αδερφή της και μόλις βγαίνει από εκεί την παντρεύεται. Συμπληρώνει τα ποιήματα των *Νοσταλγιών*, τυπώνεται η κριτική του για τον Μπωντλαίρ και ο ίδιος αισθάνεται πολύ ευτυχισμένος.

Η γρίπη του 1918 ρίχνει τον ίδιο και την γυναίκα του στο κρεβάτι, ενώ η μητέρα του και τα δυο μικρότερα αδέρφια του πεθαίνουν. Το φθινόπωρο του 1919 εγκαθίσταται στην Λισσαβόνα όπου και διορίζεται πρόξενος. Εκεί γεννιέται η κόρη του Μαρί-Ανζέλ Γουάλντ και το καλοκαίρι έρχεται στην Ελλάδα και τυπώνει τις *Νοσταλγίες*. Μεταφράζει Πορτογάλους ποιητές, αυξάνεται η δημοτικότητά του και παρασημοφορείται από την Πορτογαλική κυβέρνηση με τον Ταξιάρχη του Σαντιάγκο. Αντίστοιχα δικά του ποιήματα μεταφράζονται από Πορτογάλους και Γερμανούς ανθολόγους. Η αναγνώριση του έργου του έχει λάβει πια διεθνείς διαστάσεις.

Η σχέση του με την γυναίκα του κλονίζεται και εκείνη επιστρέφει στην Λισσαβόνα. Ο ίδιος εργάζεται ως τακτικός συνεργάτης στο Ελεύθερον Βήμα και τον Εθνικόν Κήρυκα της Αμερικής. Παράλληλα γίνεται ιδρυτικό μέλος της «ομάδος των 12», που αργότερα αθλοθέτησε ειδικό βραβείο πεζογραφίας με τ’ όνομά του. Ως δημοσιογράφος δείχνει πολλές αρετές και δεν διστάζει να πάει στο Βελιγράδι την εποχή των μεγάλων βομβαρδισμών από τα αεροπλάνα του Χίτλερ. Επίσης, ως δημοσιογράφος στο Ημερολόγιον Ελλάδος και σε περιοδικά όπως: Δάφνη, ο Δουμάς, Νέα Εστία, Γράμματα καθώς και στις εφημερίδες: Νέα Ελλάς, Ελεύθερος Λόγος, Αθηναϊκά Νέα κ.α.

Έχοντας τις συνεχείς μετακινήσεις του ως τρόπο φυγής από την πλήξη του, ξαναπηγαίνει στο Παρίσι όπου το άσθμα τον βασανίζει ξανά. Γράφει στον παιδικό του φίλο ότι οι διαρκείς μετακινήσεις του έχουν γίνει ανάγκη σαν την αναπνοή. Το βλέπει σαν τον μόνο τρόπο να ξεφεύγει κανείς από τον εαυτό του και την πλήξη του. Παίρνει διαζύγιο από την γυναίκα του και το 1930 ξαναπαντρεύεται την Ελένη Νεγρεπόντη, κριτικό και άνθρωπο των γραμμάτων, γνωστή και με το φιλολογικό ψευδώνυμο Άλκης Θρύλος. Το 1931 ταξιδεύουν στην Ισπανία όπου ο Ουράνης γράφει το *Sol Y Sombra*. Τα ταξίδια συνεχίζονται στην Ανδαλουσία, την Πορτογαλία και την Γερμανία ως το καλοκαίρι του 1935 με κατάληξη τη Βιέννη και την Βουδαπέστη.

⁵ Καραβίας, Πάνος. *Οκτώ Μορφές, Σολωμός, Καβάφης, Ουράνης, Καρυωτάκης, Δραγούμης-Καζαντζάκης, Παράσχος, Θρύλος, Επίμετρο* : 19 γράμματα του Κ. Ουράνη. Αθήνα : Ίκαρος, 1979.

Ο πόλεμος και η Κατοχή επηρεάζουν σημαντικά τον Ουράνη. Πέφτει άρρωστος στο κρεβάτι και στερείται αναγκαστικά την μοναδική του ευχαρίστηση, τα ταξίδια και τις μετακινήσεις. Πολλά αγαπημένα του πρόσωπα χάνουν τη ζωή τους εξαιτίας του πολέμου και ο ίδιος αναζητά καταφύγιο στην περισυλλογή. Μάλιστα σε μια από τις μαρτυρίες του Γιάννη Χατζίνη, το καλοκαίρι του 1950 ο ίδιος ο Ουράνης πάνω σε μια κουβέντα είχε καθορίσει τον χρόνο που του απέμενε σ' αυτή τη ζωή: «τρία-τέσσερα χρόνια το πολύ...»⁶ Η μοναδική μετακίνηση του είναι από το σανατόριο όπου νοσηλεύεται σε κάποιο καφεενάκι της ακρογιαλιάς όπου θυμάται και ονειροπολεί.

Η κατάσταση του επιδεινώνεται και οι μετακινήσεις του είναι σύντομες, από το σπίτι ως το σανατόριο Παπανικολάου, στα Μελίτσια Αττικής, όπου και πεθαίνει από καρδιακή προσβολή στις 12 Ιουλίου 1953. Εκεί πήγαινε τα τελευταία χρόνια για να αναπληρώσει τις δυνάμεις του που ένιωθε ότι τον εγκαταλείπουν. Εκεί έγραψε και τα *Τελευταία Σχεδιάσματα*, κάποια από τα πιο απαισιόδοξα δείγματα της ποιητικής του.

Η κηδεία έγινε στο Α' Νεκροταφείο με πλήθος κόσμου να παρακολουθεί καθώς και πολλούς επώνυμους μεταξύ αυτών. Ήταν παρούσες εξέχουσες προσωπικότητες όπως απεσταλμένοι του Υπουργείου Παιδείας, ο Γεώργιος Παπανδρέου, ο Δήμαρχος Αθηναίων Νικολόπουλος, συνάδελφοι δημοσιογράφοι και λογοτέχνες, ηθοποιοί και άγνωστοι θαυμαστές. Λόγους εκφώνησαν ο πρόεδρος της «Εθνικής Εταιρίας Λογοτεχνών» Στρατής Μυριβήλης και ο Ηλίας Βενέζης εκ μέρους της «Ομάδας των Δώδεκα».

Μετά τον θάνατό του, η γυναίκα του Ελένη Ουράνη συγκέντρωσε και δημοσίευσε το μεγαλύτερο μέρος του έργου του. Πρώτη προσπάθεια ήταν ο τόμος *Ποιήματα*, ο οποίος συμπεριελάμβανε και πολλά ποιήματα που δεν υπήρχαν στις ποιητικές του συλλογές καθώς και τα *Τελευταία Σχεδιάσματα*. Την συλλογή της βιβλιογραφίας του ανέλαβε ο Πέτρος Μαρκάκης δημοσιεύοντας μια εργασία που φανερώνει το μέγεθος του έργου του Ουράνη.

⁶ Χατζίνης, Γιάννης. *Ελληνικά Κείμενα*. Αθήνα: Οικονόμου, 1970.

Ο ΟΥΡΑΝΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ: ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Το λογοτεχνικό έργο του Κ. Ουράνη διακρίνεται σε δυο μεγάλες κατηγορίες: το ποιητικό του έργο και το πεζογραφικό. Αμφότερα, στάθηκαν πολύ σημαντικά και πρωτοποριακά για την εξέλιξη της λογοτεχνίας στον ελληνικό χώρο και τα μέχρι εκείνη την εποχή λογοτεχνικά δεδομένα.

Η ποίησή του αποτελεί το έναυσμα για νέους τρόπους έκφρασης στην ελληνική πραγματικότητα και συνεπώς δεν δέχεται απ' όλους τις καλύτερες κριτικές. Επίσης, με το πεζογραφικό του έργο εισάγει στην ελληνική λογοτεχνία ένα νέο στοιχείο, το κοσμοπολίτικο, το οποίο μέχρι τότε δεν είχε εμφανιστεί. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο Ουράνης να καταλάβει ιδιαίτερη θέση στην ταξιδιωτική λογοτεχνία.

Προτού, όμως, προχωρήσουμε στην ανάλυση του έργου του, θα ήταν σκόπιμο να εξετάσουμε τον Ουράνη σε συνδυασμό με τα γεγονότα που συνέβαιναν την εποχή του, πολιτικά και λογοτεχνικά, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Α) ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Από το 1880 ως το 1930 στην Ελλάδα κυριαρχεί ένα κλίμα απαισιοδοξίας, πεσιμισμού και μελαγχολικής διάθεσης. Οι ποιητές αυτής της εποχής δεν εμπνέονται από τα γενικότερα κοινωνικά προβλήματα της χώρας, όπως πολέμους και οικονομικές αναταραχές, παρόλο που αυτά συμβαίνουν, αλλά από τις ατομικές τους ανησυχίες, τα συναισθηματικά τους προβλήματα και γενικότερα στρέφονται γύρω από το εγώ τους. Γι' αυτό το λόγο χαρακτηρίστηκαν *ποιητές της εσωτερικής περιπέτειας*.

Το κλίμα αυτό που επικρατούσε τότε στην ελληνική πραγματικότητα είχε διαμορφωθεί από τα προβλήματα που βρισκόταν τότε αντιμέτωπη η Ελλάδα σε πολιτικό επίπεδο α)οικονομική κρίση β)οι συνεχείς πόλεμοι γ)η μικρασιατική καταστροφή και δ)η επιρροή που δέχθηκε η ελληνική λογοτεχνική παραγωγή από το παρακμιακό κλίμα που κυριαρχούσε στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία.

Πιο συγκεκριμένα, τις τελευταίες δεκαετίες του 18^{ου} αιώνα το ελληνικό κράτος προχώρησε σε μια τάση εξιχνισμού, ενώ έγιναν προσπάθειες ανάπτυξης τόσο στο εμπόριο όσο και την οικονομία. Ο Χαρίλαος Τρικούπης επιχείρησε να βγάλει την Ελλάδα από το οικονομικό τέλμα, τα δάνεια όμως από το εξωτερικό και το εσωτερικό οδήγησαν τελικά τη χώρα σε χρεοκοπία εν έτη 1893, γεγονός που δεν άφησε καμία κοινωνική τάξη ανεπηρέαστη.

Επίσης, από το 1897 ως το 1922 η Ελλάδα περνά μια περίοδο συνεχών πολέμων, εσωτερικών συγκρούσεων και αναταραχών που αναστατώνουν διαρκώς την επικρατούσα κατάσταση και δεν αφήνουν περιθώρια εξυγίανσης. Στην Μακεδονία παρατηρείται έντονη κινητικότητα με όλους τους πληθυσμούς – Έλληνες, Τούρκους, Σέρβους, Βούλγαρους – οι οποίοι προσπαθούν να κάνουν εντονότερη την παρουσία τους διεκδικώντας την περιοχή. Στη συνέχεια ακολουθεί η Κρητική Επανάσταση με τον ελληνικό ξεσηκωμό του 1896-1897 που επεκτείνεται σε Ήπειρο και Μακεδονία. Το 1897 κηρύσσεται ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος,

που έχει σαν αποτέλεσμα την πρώτη μεγάλη ήττα της πολιτικής της Μεγάλης Ιδέας με τεράστιες πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές, ιδεολογικές και ηθικές συνέπειες. Ακολουθεί μεγάλη ανταλλαγή πληθυσμών και πολεμική αστάθεια.

Στα επόμενα χρόνια ως και το 1909 εμφανίζονται αγροτικές αναταραχές, οι οποίες επιβάλουν την διευθέτηση μεταρρυθμίσεων, καθώς και κινητοποιήσεις στον εργατικό κλάδο που επιζητούν δικαιότερες αμοιβές και καλύτερες συνθήκες εργασίας. Ο 1905 ξεκινά το συνδικαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα με την δημιουργία του εργατικού κέντρου στον Βόλο. Η αστική τάξη κερδίζει πλέον ουσιαστικά την εξουσία και υπό την καθοδήγηση του Βενιζέλου προσπαθεί να διοργανώσει ένα σύγχρονο κράτος δικαίου που να συμφωνεί με τα πρότυπα της Δύσης, αλλάζοντας με αυτόν τον τρόπο την μέχρι τότε μεσαιωνική δομή της ελληνικής κοινωνίας. Η προσπάθεια αυτή συνεχίστηκε σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας 1910-1920 παρά τους πολέμους που έπονται.

Με τους Βαλκανικούς Πολέμους το 1912-1913 απελευθερώνονται η Ήπειρος, η Μακεδονία, η Θράκη και τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου. Τα εδάφη και ο πληθυσμός της χώρας διπλασιάζονται και ενισχύεται ξανά η πίστη στη Μεγάλη Ιδέα. Ακολουθεί ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος το 1914-1918, όπου η Ελλάδα παρασύρεται για ακόμη μια φορά και βγάζει στην επιφάνεια τα έντονα κοινωνικά προβλήματα που την βασανίζουν. Παρουσιάζονται οξύτατες πολιτικές και κοινωνικές αντιθέσεις, ενώ οι επεμβάσεις των εμπόλεμων έχουν σαν αποτέλεσμα τον εθνικό διχασμό. Από τη διαμάχη βγαίνει νικήτρια η παράταξη του Βενιζέλου, η οποία στηρίζεται στην ανερχόμενη αστική και μικροαστική τάξη, ενώ η Ελλάδα μπαίνει στον Πόλεμο στο πλευρό των συμμάχων της Αντάντ.

Στη συνέχεια η Ρώσικη Επανάσταση προβάλλει νέα ιδανικά και αναπτρώνει το ηθικό της κουρασμένης και απογοητευμένης από τον πόλεμο ανθρωπότητας. Είναι η εποχή που η ελληνική κοινωνία διαμορφώνεται αστικά και εμφανίζεται το «εργατικό κίνημα». Εντωμεταξύ, η Ελλάδα με την καθοδήγηση του Βενιζέλου εξακολουθεί να πιστεύει στην πραγμάτωση του οράματος της Μεγάλης Ιδέας, το οποίο όμως καταρρέει για ακόμα μια φορά με την Μικρασιατική Καταστροφή. Δημιουργούνται τεράστιες πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και ιδεολογικές συνέπειες και το έθνος έχει την ανάγκη να προσαρμοστεί ταχύτατα.

Τα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα επανεξετάζονται με μεγαλύτερη προσοχή. Τα βενιζελικό αστικό κίνημα χάνει την ορμή του και στον αγώνα για κοινωνική πρόοδο το διαδέχονται διάφορα δημοκρατικά κόμματα που έτειναν προς τον σοσιαλισμό, όπως ήταν η Δημοκρατική Ένωση με αρχηγό της τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου και το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα που ιδρύεται το 1920 και λίγο αργότερα μετονομάζεται σε Κουμμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας. Επίσης υπάρχει και το ανερχόμενο συνδικαλιστικό κίνημα ενώ το 1924 καταργείται το μοναρχικό καθεστώς και επιβάλλεται η πρώτη νεοελληνική Δημοκρατία. Ένα χρόνο αργότερα ο στρατηγός Πάγκαλος παίρνει την εξουσία με πραξικόπημα και εγκαθιδρύει την δικτατορία του, η οποία στη συνέχεια καταργείται από τον στρατηγό Κονδύλη με νέο πραξικόπημα τον Αύγουστο του 1926. Η πολιτική αστάθεια συνεχίζεται μέχρι το 1928 όταν ο Βενιζέλος κερδίζει τις εκλογές με συντριπτική πλειοψηφία και σχηματίζει κυβέρνηση ως το 1932.

Τα επόμενα χρόνια χαρακτηρίζονται από μια περίοδο αστάθειας, όπου κυβερνήσεις διαδέχονται η μια την άλλη, ακολουθεί η δικτατορία του Μεταξά, ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος και ο εμφύλιος που έφερε την Ελλάδα σε διχασμό. Η πορεία του ελληνικού έθνους στιγματίζεται και η δημιουργία ενός σύγχρονου ελληνικού κράτους εξελίσσεται μέσα από την αστάθεια και την αβεβαιότητα.

B) ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ανάλογα με την πνευματική κίνηση της εποχής, οι Έλληνες δημιουργοί ακολουθούν – άλλοτε γρηγορότερα κι άλλοτε πιο καθυστερημένα – τα ευρωπαϊκά ρεύματα. Έτσι και στην περίπτωση των ποιητών της εσωτερικής περιπέτειας, σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της ποιητικής τους έπαιξε το παρακμιακό κλίμα στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία.

Στην αρχή ο Ρομαντισμός και έπειτα ο Συμβολισμός δίνουν τα δικά τους δείγματα γραφής στο χώρο μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Για να κατανοήσουμε την ποιητική αυτής της ομάδας δημιουργών, θα πρέπει να στραφούμε αρχικά στα δυο παραπάνω λογοτεχνικά κινήματα και τις τάσεις που ακολουθούν και να παρακολουθήσουμε την πορεία της εξέλιξής τους.

i) ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ο Ρομαντισμός είναι από τα πιο σημαντικά κινήματα όλων των εποχών και αυτό ισχύει τόσο για την λογοτεχνία και την τέχνη όσο και για το χώρο του πνεύματος και των ιδεών γενικότερα. Σύμφωνα και με τον Ι. Παρίση «ξεφεύγει από τα στενά πλαίσια της τέχνης και διαμορφώνει μια στάση ζωής, γι' αυτό δεν είναι απλά ένα λογοτεχνικό ρεύμα αλλά ένα αληθινό κίνημα, μια πνευματική επανάσταση»⁷.

Ο Ρομαντισμός κυριαρχεί στις τρεις μεγάλες ευρωπαϊκές λογοτεχνίες (αγγλική, γαλλική, γερμανική) από τα τέλη του 18^{ου} ως τα μέσα περίπου του 19^{ου} αιώνα, ενώ με κάποια καθυστέρηση εμφανίζεται και σε άλλες χώρες, όπως η Ελλάδα. Ο όρος ρομαντισμός προέρχεται από τη λέξη roman των ρωμανικών γλωσσών (Γαλλικής, Ισπανικής, Ιταλικής κ.α.) που σημαίνει επική ή ερωτική ποίηση και είναι παράγωγη από την ελληνική λέξη " έρως ", στα ιταλικά romanzo: διήγημα, μυθιστόρημα με ερωτική ιστορία.

Πρόδρομοι του ρομαντικού κινήματος, οι λεγόμενοι προρομαντικοί, έχουν εντοπιστεί σε όλες τις χώρες όπου αναπτύχθηκε στη συνέχεια ο ρομαντισμός. Καλύπτουν την σταδιακή μετάβαση από τον κόσμο του κλασικισμού και του διαφωτισμού στο νέο ρομαντικό πνεύμα. Καθ'αυτό ρομαντικοί μπορούν να θεωρηθούν οι Γάλλοι : Σατωβριάνδος, Ουγκώ, Λαμαρτίνος, Μυσέ, Δουμάς και στην Αγγλία οι: Σκωτ, Σέλλεϋ, Μπάιρον, Κόλλεριτζ κ.α.

Ο ρομαντισμός παρουσιάζει συγκεκριμένες διαφορές και ιδιομορφίες ανάλογα με την χώρα και την λογοτεχνία για την οποία μιλάμε και παρόλο που παραμένει δύσκολος έως αδύνατος ο ακριβής ορισμός του, ωστόσο, μπορούμε να διακρίνουμε έναν πυρήνα βασικών χαρακτηριστικών, τα οποία έγιναν κοινός τόπος στους πρωταγωνιστές αυτού του λογοτεχνικού κινήματος.

Πρώτα απ' όλα οι ρομαντικοί συγγραφείς αντιτάχθηκαν στο κλασικό ιδεώδες της τέλει ορθολογικής μίμησης της πραγματικότητας, αντιπροσωπεύοντας ως απόλυτο ιδανικό την έκφραση των εσωτερικών συναισθημάτων μέσω της ευαισθησίας, της ατομικής

⁷ Παρίσης, Ιωάννης. Λεξικό λογοτεχνικών όρων. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2002.

προοπτικής του κόσμου και της δημιουργικής φαντασίας. Ο άνθρωπος στο ρομαντικό ιδεώδες είναι ένα διονυσιακό, ανήσυχο πλάσμα που επαναστατεί ενάντια στον κόσμο και την κοινωνία και βρίσκεται σε μια συνεχή ψυχική ανισορροπία. Αναδεικνύει ήρωες ανήσυχους και μελαγχολικούς, πλημμυρισμένους από το αίσθημα της απελπισίας, από το αίσθημα του μοιραίου και του ανολοκλήρωτου.

Ο ρομαντισμός στράφηκε εναντίον της αυστηρά ορθολογικής προσέγγισης των τεχνών και των επιστημών και γενικότερα των απαράβατων κανόνων του νεοκλασικισμού. Όπως περιγράφει και ο Α. Γεωργαντάς: «Οι κανόνες της τάξης και της συμμόρφωσης που ίσχυαν μέχρι τότε έδωσαν τη θέση τους στην αχαλίνωτη δημιουργική ορμή της αυθεντικής ιδιοφυΐας και το ιδεώδες της ευγενικής ομορφιάς περιφρονήθηκε για μια δυναμική έκφραση συναισθημάτων»⁸.

Από πλευράς μορφής, καταργούνται πολλοί παραδοσιακοί κανόνες και βλέπουμε ποιητικό ρυθμό στην πεζογραφία ή το αντίστροφο. Το λεξιλόγιο διευρύνεται και η εικόνα μετατρέπεται σε βασικό σονέτο του έργου, μαζί με τον έντονο ρυθμό και τα ηχητικά τεχνάσματα. Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί ότι σαν γνήσιο κίνημα, ο ρομαντισμός ενδιαφέρεται για την σύνδεση τέχνης και ζωής, γι' αυτό και αγκάλιασε τους αγώνες των λαών για ελευθερία και γενικότερα την πολιτική δράση. Καλλιεργώντας το πάθος για την περιπέτεια και το ταξίδι έδωσε την ευκαιρία στους Ευρωπαίους να ανακαλύψουν μακρινές περιοχές και πολιτισμούς, ιδιαίτερα τον κόσμο της Αφρικής και της Μ.Ανατολής.

Στην Ελλάδα, ο ρομαντισμός κυριαρχεί ανάμεσα στα χρόνια 1830-1880. Η έμπνευση έρχεται από την Ευρώπη αλλά η πραγματικότητα στη χώρα είναι πολύ διαφορετική. Οι Έλληνες ρομαντικοί θα βρουν ανταπόκριση από το κοινό της εποχής, αλλά γρήγορα θα ξεπέσουν σε μια επιτηδευμένη μελαγχολία, ενώ η χρήση της καθαρεύουσας θα τους φέρει πιο κοντά στην παράδοση παρά στην ανανέωση. Κύριοι εκπρόσωποι είναι από την λεγόμενη «Παλαιά Αθηναϊκή Σχολή» ή τους Φαναριώτες όπως: Σούτσος, Ζαλοκώστας και Παράσχος ενώ κάποια ρομαντικά στοιχεία βρίσκουμε και στην ποίηση Επτανήσιων ποιητών όπως ο Σολωμός, Κάλβος και Βαλαωρίτης.

Ο ρομαντισμός έφτασε πολλές φορές όχι μόνο στην υπερβολή αλλά και στην αποτυχία ως προς το αισθητικό και καλλιτεχνικό αποτέλεσμα σε σημείο μάλιστα που αρκετοί το αποκάλεσαν «αρρώστια του αιώνα», εφόσον φαίνεται ότι ο ελληνικός ρομαντισμός δεν γεννήθηκε από τις ανάγκες των Ελλήνων, αλλά επιβλήθηκε κατά μια έννοια από το εξωτερικό, χωρίς ωστόσο να διατηρήσει τον πολυδιάστατο ευρωπαϊκό του χαρακτήρα.

⁸ Γεωργαντά, Α. Η ρομαντική αντίληψη της φύσης, ο άνεμος των ρομαντικών και οι ωδές του Ανδρέα Κάλβου. Αθήνα : Εταιρία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 2001.

ii) ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Το 1886, ο Γάλλος ποιητής Jean Moreas δημοσιεύει το μανιφέστο του συμβολισμού στην παρισινή εφημερίδα Le Figaro. Όπως περιγράφει και ο Ι.Ν. Μπασκόζος σε κάποιο άρθρο του : «Αυτή είναι η εμφάνιση μιας νέας λογοτεχνικής σχολής, που θα κυριαρχήσει στην γαλλική ποίηση ως τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα»⁹.

Ο όρος «συμβολισμός» προέρχεται από τη συχνή και ιδιόμορφη χρήση των συμβόλων στην οποία καταφεύγουν ιδιαίτερα οι εκπρόσωποι του κινήματος. Η ονομασία αυτή δόθηκε γιατί στη νέα αυτή τάση ο καλλιτέχνης προσπαθεί να εκφράσει τα πιο βαθιά συναισθήματα, ακόμη και τις πιο λεπτές τους αποχρώσεις, με την βοήθεια συμβόλων που έχει δανειστεί από τον υλικό και τον πνευματικό κόσμο. Ασχολούνται πρώτα από όλα με την διαμόρφωση μιας καινούριας, δικής τους γλώσσας, τελείως διαφορετικής προς κάθε μορφή συνηθισμένης λαϊκής φρασεολογίας. Οι συμβολιστές είναι κυρίως ποιητές που επιζητούν να δημιουργήσουν μια ποίηση στην οποία οι λέξεις θα έχουν μια υποβλητική μουσικότητα. Οι συμβολιστές γέννησαν τον ελεύθερο στίχο.

Ο συμβολισμός εμφανίζεται ως ένα κίνημα αντίδρασης τόσο τον ρομαντισμό και τη ρητορεία όσο και στην αντικειμενικότητα και ακαμψία στον στίχο. Επίσης, διαφοροποιείται και από το ρεαλισμό και κυρίως από το νατουραλισμό, που αρέσκεται στην λεπτομερή περιγραφή του πραγματικού κόσμου και έχει κοινωνικούς στόχους. Ο συμβολισμός πίσω από κάθε φυσικό αντικείμενο, καλλιτέχνημα ή φαινόμενο βλέπει μια ιδέα, μια ψυχική και πνευματική ζωή. Ο υλικός κόσμος για τον συμβολιστή είναι εικόνα, η μορφοποίηση του νοητού κόσμου των ιδεών. Για να το πετύχει αυτό χρησιμοποιεί την γλωσσική ελευθερία και την νοηματική ασάφεια.

Σύμφωνα με τον Ι. Παρίση τα χαρακτηριστικά της συμβολιστικής ποίησης μπορούν να καθοριστούν ως εξής:

- ❖ Η προσπάθεια απόδοσης των ψυχικών καταστάσεων με τρόπο έμμεσο και συμβολιστικό, δηλαδή μέσω χρήσης συμβόλων
- ❖ Η αποφυγή της σαφήνειας και η προσπάθεια για την δημιουργία ενός κλίματος ρευστού, συγκεχυμένου και θολού που συνυπάρχει με μια διάθεση ρεμβασμού, μελαγχολίας και ονειροπόλησης
- ❖ Η έντονη πνευματικότητα, ο ιδεαλισμός και σε πολλές περιπτώσεις μυστικισμός
- ❖ Η προσπάθεια ταύτισης της ποίησης με τη μουσική, που εκδηλώνεται με την έντονη μουσικότητα και τον υποβλητικό χαρακτήρα του στίχου

⁹ Μπασκόζος Ι.Ν. «Συμβολισμός : Η δοκιμή μιας τελειότητας που δεν νοιάζεται παρά για τον εαυτό της». Διαβάζω. 333 (1994): 42-49

- ❖ Οι πολλές τεχνικές, μορφολογικές και εκφραστικές καινοτομίες: χαλαρή ομοιοκαταληξία, ανομοιοκατάληκτος ή ελεύθερος στίχος, ιδιόρρυθμη σύνταξη, νέο λεξιλόγιο κ.α.
- ❖ Η ποίηση απαλλάσσεται από κάθε φιλοσοφικό και ηθικο-διδασκτικό στοιχείο, γίνεται καθαρή ποίηση, γεμάτη μαγεία και γοητεία¹⁰.

Γενικότερα ο συμβολισμός φέρνει μια νέα άποψη για την ποίηση. Τα ποιήματα γίνονται ένας αυτόνομος κλάδος, ένας ξεχωριστός κόσμος που διαφέρει και υπάρχει πρώτα για τον εαυτό του. Η συμβολική ποίηση έδωσε πραγματικά αριστουργήματα, αν και σκοτεινά και δυσερμήνευτα για τους αμύητους. Ακόμα όμως και το γεγονός ότι με το συμβολισμό το ποίημα αρχίζει να γίνεται δυσπρόσιτο ή και ακατανόητο, αυτό μας φέρνει πιο κοντά στο μοντερνισμό, που ως βασικό του χαρακτηριστικό έχει ακριβώς αυτή τη δυσκολία στην προσέγγιση.

Οι δύο πιο σημαντικές προδρομικές μορφές του συμβολισμού είναι ο Μπωντλαίρ και ο Έντγκαρ Άλλαν Πόε. Στη Γαλλία ο συμβολισμός συνδέθηκε αρκετά στενά με τους λεγόμενους «ποιητές της παρακμής» (decadents), όπως ο Βερλαίν και ο Μαλλαριέ. Εκτός Γαλλίας, επηρεάστηκαν κι άλλοι ποιητές από αυτό το κίνημα, όπως ο Ρίλκε, ο Έλιοτ και ο Λόρκα.

Ο συμβολισμός δεν γνώρισε την εξάπλωση του ρομαντισμού, αλλά με αφετηρία την Γαλλία επηρέασε και άλλες χώρες, όπως και την Ελλάδα. Συγκεκριμένα, το νέο ρεύμα κάνει την εμφάνισή του στην νεοελληνική λογοτεχνία στα πρώτα χρόνια του 20^{ου} αιώνα, λίγο μετά τον Παρνασσισμό. Ο ελληνικός συμβολισμός έχει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά του γαλλικού, αν και δύο είναι οι βασικές αρχές που οικειοποιήθηκαν οι Έλληνες ποιητές από το γαλλικό κίνημα:

A) Το υπαινικτικό και υποβλητικό χαρακτήρα της ποίησης που στρέφει νου και αισθήματα προς την υψηλότερη σφαίρα των ιδεών

B) Την αίσθηση του ποιητή ότι όταν κάποιος μπορέσει να φτάσει σε αυτή τη σφαίρα, θεωρεί πλέον την πραγματικότητα ως ταπεινό τόπο μελαγχολίας και απελπισίας¹¹.

Οι αυθεντικοί συμβολιστές στη χώρα μας είναι ελάχιστοι, όπως ο Καμπύσης και ο Χατζόπουλος. Ο τελευταίος είναι και ο μόνος που προσπάθησε να εφαρμόσει το συμβολισμό στην πεζογραφία. Εκτός, όμως από τους παραπάνω, συμβολικά στοιχεία μπορούμε να εντοπίσουμε και σε άλλους ποιητές, όχι μόνο στις αρχές του αιώνα αλλά και αργότερα, όπως Μαβίλης, Πορφύρας, Παλαμάς, Καβάφης κ.α. Εξάλλου, γύρω στο 1920 είναι η εποχή που κάνουν την εμφάνισή τους ποιητές σαν τον Ουράνη, οι οποίοι θα ονομαστούν αργότερα «ποιητές της εσωτερικής περιπέτειας» ή «νεορομαντικοί».

Οι ποιητές αυτής της γενιάς είναι βαθύτατα επηρεασμένοι από τον γαλλικό συμβολισμό και ακολουθούν μια πορεία εξέλιξης της ποίησης και γίνονται συντελεστές ορισμένων ουσιαστικών αλλαγών στο χώρο της νεοελληνικής ποίησης, την οποία ανανεώνουν και θεματικά και μορφικά.

¹⁰ Παρίσης, Ιωάννης. Λεξικό λογοτεχνικών όρων. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2002.

¹¹ Παράσχος Κλέων. Εισαγωγή στη σύγχρονη ελληνική ποίηση. Αθήνα: Γκοβόστη, χ.χ

Πιο συγκεκριμένα:

A) Απομακρύνονται και αποδεσμεύονται από την παλαμική μεγαλοστομία και από τον ποιητικό ρητορισμό,

B) Εισάγουν το χαμηλόφωνο και ιδιαίτερα μουσικό τόνο στην ποίησή τους και γίνονται εκφραστές κυρίως τραυματικών συναισθημάτων και ψυχικών καταστάσεων.

Οι κυριότεροι εκφραστές αυτής της ομάδας είναι ο Κώστας Ουράνης, Ναπολέον Λαπαθιώτης, Τέλλος Άγρας, Μήτσος Παπανικολάου, Μαρία Πολυδούρη, Κώστας Καρυωτάκης κ.α.

Ο ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΗ

Σίγουρα ο Ουράνης δεν θα μπορούσε να ενταχθεί απόλυτα σε κανένα από τα παραπάνω λογοτεχνικά (και όχι μόνο) ρεύματα. Όπως συνέβη όμως και με άλλους ποιητές της εποχής του, οι οποίοι χαρακτηρίστηκαν ως νεορομαντικοί, έτσι και ο Ουράνης υιοθέτησε ορισμένα στοιχεία από τον ρομαντισμό αλλά και από τον συμβολισμό.

Στη συνέχεια παρατίθενται αριθμητικά τα στοιχεία, τα οποία δανείστηκε ο Ουράνης από το κίνημα του Ρομαντισμού, ξεκινώντας από τα πιο βασικά, δηλαδή αυτά που διαποτίζουν εντονότερα το συγγραφικό του έργο και είναι τα εξής:

1. Ο άνθρωπος είναι ένα ανήσυχο πλάσμα, που βρίσκεται σε μια συνεχή ψυχική ανισορροπία. Ακριβώς αυτή η ατμόσφαιρα επικρατεί στο ποίημα "Λυτρωμός" από την συλλογή του *Τα Τραγούδια*:

«Να φύγω αυτή την άνοστη και βαρετή γαλήνη,
που απ' τη ψυχή μου στράγγισε κάθε χυμό...
...να φύγω! Πού; Αδιάφορο το πού. Μόνο να φύγω!
Να πλανηθώ σε μακρινούς που δεν τους ξέρω τόπους...
...Μα τόσο τη σκλαβιά την έχω συνηθίσει...
...που, ως το πουλί μες στο κλουβί,
σαν τύχει και του ανοίξουν την πόρτα,
πάλι μονάχος μες στο κλουβί γυρνάω!»

2. Οι ήρωες είναι ανήσυχοι και μελαγχολικοί. Από τις *Αποδημίες* ξεχωρίζει το "Ένα καράβι φεύγει":

«...οι άνθρωποι που κοιτάν' στην παραλία
νιώθουν πιο άδεια, πιο στενή την πολιτεία

και πιο γυμνή ο καθένας τη ζωή του
σαν κάτι να τους έφυγε μαζί του...»

3. Κυριαρχεί το αίσθημα του μοιραίου και του ανολοκλήρωτου. Πάλι από τις *Αποδημίες* ακολουθεί απόσπασμα από το ποίημα "Της Αγάπης":

«Μα δεν ερχόσουνε ποτές και μέρα με τη μέρα,
τα' άνθια σωριάζονταν στη γης από τον κρύο αγέρα...

...και σήμερα του ερχομού σου σβήνεται κι η τελευταία ελπίδα”:
φοβάμαι πως επέρασες, Αγάπη, και δεν σ' είδα!»

4. Η εικόνα μετατρέπεται σε βασικό σονέτο του έργου, μαζί με τον έντονο ρυθμό και τα ηχητικά τεχνάσματα. Η μετατροπή αυτή διαφαίνεται στο ποίημα “Μακαριότητα” από τη συλλογή *Νοσταλγίες* :

«Όλα ησυχάζουν γύρω μου : τα θριαμβικά λουλούδια
γέρνουν τους κλώνους τους στη γη σαν αποκαμωμένα,
κι αφήνουμε να κλείσουνε γλυκά τα βλέφαρά μου,
έχοντας για νανούρισμα το θόμβο ενός εντόμου»

5. Το πάθος για την περιπέτεια και τα ταξίδια, όπως αποτυπώνεται και στο ποίημα “Στη Σαλαμάγκα” από τις *Νοσταλγίες* :

«Στη Σαλαμάγκα, τη σοφή της Ισπανίας πόλη,
ευρέθηκα πλανώμενος μια θερινήν εσπέρα :
μέγαλα με ιδαλγικά οικόσημα, εκκλησίες
ύψωναν μάζες αυστηρές στο ρόδινο αιθέρα.»

6. Τα εσωτερικά συναισθήματα εκφράζονται μέσω της ευαισθησίας και της ατομικής φαντασίας :

«.Η Ταορμίνα
(κι αν υπάρχει) για μένα θε' να μείνει
του εξόριστου τ' Ονείρου μου η Πατρίδα...»

Ανάλογη επιρροή φαίνεται να έχει δεχθεί ο Κώστας Ουράνης και από τον συμβολισμό, αφού πολλά χαρακτηριστικά της συμβολικής ποίησης εντοπίζονται στο έργο του, όπως θα διαπιστώσουμε και στη συνέχεια :

1. Η απόδοση των ψυχικών καταστάσεων με έμμεσο και συμβολιστικό τρόπο. Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι από τον "Ύμνο στην Άνοιξη II" από τα *Τραγούδια* και σ' αυτό βρίσκονται συμπυκνωμένα τα σύμβολα μιας μόνιμης διάθεσης στην ποιητική του :

«Είμαι σαν μια θεόρατη και φουντωμένη λεύκα,
όπου αναρίθμητα πουλιά την έχουν κατοικήσει
και που θροεί κελαιδιστά το φύσημα του αγέρα,
είμαι ως το λάλο το νερό που τρέχει από μια βρύση.»

2. Η έντονη πνευματικότητα και ο μυστικισμός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η "Μοναξιά" από την συλλογή *Νοσταλγίες* όπου ο ποιητής, με έντονο μυστικισμό ξεδιπλώνει τις σκέψεις του :

«Σα νύχτα αγρύπνιας πένθιμη κι ατελείωτη, σα νύχτα
γεμάτη από μυστήριο και σιωπή η Ζωή μου.
Αμίλητοι και σκεφτικοί στην τρομερή ησυχία,
Τι, που δεν έρχεται, να 'ρθει προσμένουμε, ψυχή μου;»

3. Η ταύτιση της ποίησης με την μουσική, που εκδηλώνεται με την έντονη μουσικότητα των στίχων. Άλλωστε πολλά από τα ποιήματα του Ουράνη έχουν μελοποιηθεί από διάφορους Έλληνες καλλιτέχνες στο πέρασμα των χρόνων, όπως το "Αν νοσταλγώ" από τον Δημήτρη Μητσοτάκη, το "Οι νέες των επαρχιών" και "Τα φορτηγά καράβια" από τον Γιάννη Γλέζο, καθώς και το "Θα πεθάνω ένα πένθιμο του Φθινόπωρου δείλι" από το συγκρότημα Διάφανα Κρίνα :

«Θα πεθάνω ένα πένθιμο του Φθινόπωρου δείλι
μες στην κρύα μου κάμαρα όπως έζησα : μόνος
στην στερνή αγωνία μου τη βροχή θέ ν' ακούω
και τους γνώριμους θόρυβους που σκορπάει ο δρόμος»

4. Μια υψηλότερη σφαίρα ιδεών που όταν φτάσει κανείς εκεί, θεωρεί πλέον την πραγματικότητα τόπο μελαγχολίας και απελπισίας. Στο "Ερωτικά" ο ήρωας κατακτά αυτό που πάντα ήθελε, βρίσκεται σε μια ευφορική και ιδανική γι' αυτόν κατάσταση και αρνείται να επιστρέψει πίσω στην πραγματικότητα :

«Τη ζωή την βλέπω σάμπως μέσα από ένα μαγικό γυαλί
κι απ' ότι ζητούσα μου 'δωσε η Αγάπη τόσο πιο πολύ,
που να λέω, αν όπως ήρθε μια μέρα φύγει πάλι πίσω
και μ' αφήσει μόνο κι όπως είμουν πρώτα, κάλλιο να μη ζήσω!»

Σε γενικότερες γραμμές, ο Ουράνης όπως και άλλοι ποιητές της εποχής του, επειδή είχαν επηρεαστεί έντονα από το κλίμα και την ατμόσφαιρα του γαλλικού συμβολισμού, είναι οπαδοί του χαμηλού και ήπιου λυρισμού, που εκφράζει κυρίως τους εσωτερικούς ψυχικούς κυματισμούς του μεμονωμένου και μοναχικού ατόμου. Ο ποιητικός νεοσυμβολισμός ως ποιητική πράξη, εκφράζει το άτομο, το τραυματισμένο από τη γύρω σκληρή πραγματικότητα που όμως αποσύρθηκε στον εαυτό του και αναζητά την λύτρωση στη φυγή προς το παρελθόν και στη νοσταλγία για ότι έχει περάσει και χαθεί οριστικά.

Η ποίηση της λεγόμενης νεορομαντικής και νεοσυμβολιστικής σχολής, αυτός ο χαμηλόφωνος μουσικός θρήνος, ο γεμάτος ευγένεια και αβρή μελαγχολία, εξακολουθεί να συγκινεί μέχρι σήμερα. Οι λόγοι είναι προφανείς: η αίσθηση της φθοράς και του θανάτου, το κλίμα της παρακμής, η δημιουργία μιας υποβλητικής ατμόσφαιρας, ένα παιχνίδι σκιών και ψιθύρων.

Ο Ρομαντισμός, όπως και ο Συμβολισμός, ήταν μια επιστροφή στον άνθρωπο με τη διαφορά ότι το ρομαντικό άτομο κοιτάει προς τα έξω, προς την κοινωνία ή προς το άπειρο, την ουτοπία, ενώ ο άνθρωπος του Συμβολισμού κοιτά κυρίως προς τα μέσα, στην ψυχή του και πουθενά αλλού.

Μέσα σε αυτό το κλίμα ζει και αναπνέει ο Ουράνης. Μέσα απ' το ποιητικό του έργο ξεδιπλώνει την ψυχή του και μας παρουσιάζει τον κόσμο μέσα από τα δικά του μάτια. Ο Μ. Μερακλής θεωρεί ως πρώτη έκφραση της νέας αυτής σχολής την έκδοση το 1912 των *Spleen* του Ουράνη, την «πρωϊμότερη της νεορομαντικής σχολής» που ευστοχεί με τον τίτλο της ήδη, κατά μια ωραία σύμπτωση (που δεν πρέπει να είναι μόνο σύμπτωση) ως προς την προέλευση των τάσεων της σχολής αυτής¹².

Τα ξενόφερτα στοιχεία που εισάγουν οι νεορομαντικοί προκαλούν την αντίδραση πολλών μελετητών όπως του Φώτη Πολίτη που στρέφεται ενάντια στο μιμητισμό των νεορομαντικών, αλλά και του Άγγελου Φουριώτη που θεωρεί ότι οι ποιητές αυτοί δεν αντιλαμβάνονται τα σημεία του καιρού τους και εγκλωβίστηκαν στον εσωτερικό τους κόσμο, αδιαφορώντας για τον τόπο τους και την ιστορία του.

Καθοριστική ήταν η επίδραση που δέχθηκε ο Ουράνης από τον Μπωντλαίρ. Το έργο του χαρακτηρίζεται από έντονες συμβολιστικές επιρροές με κυρίαρχο τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, τον μελαγχολικό τόνο, το αίσθημα της ανεκπλήρωτης ευτυχίας, της νοσταλγίας, της πλήξης και η διάθεση φυγής, η οποία όμως υπονομεύεται από μια ρεμβαστική

¹² Μερακλής Μ., «Ο Ελληνικός Νεορομαντισμός μεταξύ του «Spleen» και του Σαρκασμού και το Κορυφαίο Σημείο του : Καρυωτάκης». Η λέξη, 79-80 (1988) : 822-827

νωχελικότητα. Κυρίως είναι ερωτικός ποιητής και εξυμνεί διαρκώς την γυναίκα, που για εκείνον είναι η αναμφισβήτητη μούσα του.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της εργασίας του Ουράνη είναι οι αγώνες του για την ποιότητα λόγου. Δεν του έλειπε η έμπνευση, το θέμα όμως ήταν ότι του περίσσευε η προσπάθεια για την άρτια μορφή. Βασανιζόταν πολύ πάνω απ' το χειρόγραφο του και δεν τύπωνε το έργο του αν δεν ήταν βέβαιος ότι έδινε τον αληθινό του εαυτό. Μέσα από τα έργα του γινόταν νοσταλγός, ένας ταξιδιώτης που ζητούσε και δεν έβρισκε, που κατακτούσε κάποτε τη χαρά και πάλι την έχανε. Ένας ανικανοποίητος που δεν συναντούσε την ευτυχία ή τουλάχιστον όχι έτσι όπως την ονειρευόταν.

Ο Κ. Ουράνης τύπωσε λίγα βιβλία, έγραψε όμως πολλά, όσα λίγοι λογοτέχνες μας. Η πλάνη ότι ήταν ολιγόγραφος φάνηκε μόλις κυκλοφόρησε η βιβλιογραφία του έργου του από τον Πέτρο Μαρκάκη, όπου 36 μεγάλες τρίστηλες σελίδες γεμίζουν οι τίτλοι των ποικίλων δημοσιευμάτων του Ουράνη. Ο ίδιος έλεγε πως, αν συγκέντρωνε σε βιβλία όσα είχε γράψει και δημοσιεύσει, θα τύπωνε περισσότερους από 50 μεγάλους τόμους. Ο βιβλιογράφος του σωστά σημειώνει: «Στην πραγματικότητα ο Ουράνης ήταν ένας από τους πολυγραφότερους συγγραφείς μας. Μπαίνει στην σειρά του Ξενόπουλου, του Σπ. Μελά, του Παύλου Νιρβάνα και του Καμπούρογλου»¹³

¹³ Χάρης, Πέτρος. «Κώστας Ουράνης : Ο ποιητής, ο πεζογράφος και ο ταξιδιώτης» Βήμα 4 Μαρτίου 1990: 59.

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

A) Ποιητικές Συλλογές

Το έργο του Ουράνη, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, χωρίζεται σε δυο μεγάλες κατηγορίες, το ποιητικό και το πεζογραφικό του έργο, τα οποία αμφότερα μας έδωσαν σπουδαία δείγματα νεορομαντισμού στην ελληνική λογοτεχνία και αποτέλεσαν την αφετηρία για νέους τρόπους έκφρασης στην ελληνική λογοτεχνική πραγματικότητα. Τα έργα του είναι πολλά, αλλά ακόμα περισσότερα είναι αυτά που τυπώθηκαν μετά το θάνατό του.

Οι πιο γνωστές ποιητικές του συλλογές είναι οι εξής :

1. *Σαν Όνειρα* (1909)
2. *Spleen* (1912)
3. *Νοσταλγίες-Αποδημίες* (1920))

Το *Σαν Όνειρα* (1909) αποτελεί την πρώτη προσπάθεια έκδοσης ποιητικής συλλογής του Ουράνη. Ήταν από τα πρώτα δείγματα του ποιητή, τα οποία τα έγραψε σε ηλικία μόλις 19 χρονών. Έχουν να κάνουν με την περίοδο της ζωής του που χαρακτηρίστηκε αργότερα κι από τον ίδιο ποιητικά «φτωχή» και «ανώριμη».

Πρόκειται για τα νεανικά ποιήματα του Ουράνη μέσα από τα οποία ο ποιητής αναζητά τη φυγή. Μέσα από αυτά ξεχωρίζουν, επίσης, οι έντονες επιδράσεις που δέχεται από το εξωτερικό περιβάλλον, ο πόνος της ηδονής και η φθινοπωρινή μελαγχολία. Παρ' όλο που τα ποιήματά του περιγράφουν την αθλιότητα, ωστόσο, μέσα από αυτά παραμένει η ψυχή ωραία και αγνή σαν όνειρο.

Από αρκετούς κριτικούς η συλλογή αυτή χαρακτηρίστηκε ως μια ποιητική προσπάθεια που εκτελέστηκε με χάριν και που θα μπορούσε να εξελιχθεί με τον καιρό σε ανώτερο δημιουργικό έργο. Ωστόσο, ο ίδιος ο Ουράνης έπειτα από λίγα χρόνια την αποκήρυξε και περνώντας πλέον σε μια πιο ουσιαστική προσφορά στον χώρο της ελληνικής λογοτεχνίας, εξέδωσε τη δεύτερη ποιητική του συλλογή που έφερε τον τίτλο *Spleen* (1912).

Το *Spleen* εκδόθηκε το 1912 και έθεσε προβληματισμούς που αργότερα αποτέλεσαν τον πυρήνα της ποιητικής μυθολογίας του ποιητή. Το *Spleen* αποτελεί τίτλο τον οποίο έχει δανειστεί ο ποιητής από τον μεγάλο συγγραφέα της εποχής, τον Baudelaire. Το *Spleen* δημοσιεύεται στη συλλογή *Les Fleurs Du Mal* το 1857. Η απαισιοδοξία, η θλίψη και η στεναχώρια που εμφανίζεται στα ποιήματα του Ουράνη αποτελούν κάποια από τα θέματα που απασχόλησαν περισσότερο τους μελετητές. Αυτά τα συναισθήματα άλλοτε αφορούν τον ίδιο και άλλοτε άλλα πρόσωπα. Το θέμα αυτό, λοιπόν, κυριαρχεί από την πρώτη κιόλας ποιητική συλλογή του, γεγονός που το δηλώνει ξεκάθαρα και ο ίδιος ο τίτλος της συλλογής.

Ο όρος *Spleen* (1912) περιγράφει ακριβώς την κατάσταση θλίψης και μελαγχολίας που παρατηρείται στους ήρωες του. Τα συναισθήματα συνδέονται με την κατάσταση που τον

οδήγησε σε δύσκολη θέση εξαιτίας κυρίως των επιλογών του και της αδυναμίας του να αναλάβει δράση. Ο ήρωας δείχνει να είναι ένα άτομο εγκλωβισμένο σε μια πραγματικότητα αδράνειας και στέρησης, χωρίς ωστόσο να λείπουν και κάποιες απόπειρες για να ξεπεράσει την δύσκολη κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

Το *Veillees Mornes* αποκαλύπτει μια ιδιαίτερη εσωτερική επικοινωνία του ήρωα με τη γυναικεία παρουσία που αποτελεί την σύντροφο που του ταιριάζει. Μάλιστα ο ήρωας ενεργοποιείται και την αναζητά μέσα από τα ταξίδια του δίχως όμως κάποιο αποτέλεσμα. Αυτό τον απογοητεύει και τον οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι εξωτερικοί παράγοντες επηρεάζουν την ευτυχή ή αρνητική κατάληξη της αναζήτησης του ποθητού αντικειμένου.

«Κάπου θε να' ναι μια ψυχή που με προσμένει... κάπου.
Τις νύχτες που μέσα στο Άπειρο τυφλές παραπατούν,
Τους τόσους κόσμους που γυρνάν στοχαστικά κι αιώνια
Πίσω από της μονοτονίας των τους πέπλους κρύβοντας τους...

...και καρτερώ, μες στις βαριές τις ώρες που καρφώνουν
Στης αγωνίας το φέρετρο την υστερνή μου ελπίδα,
Να σ' ανταμώσει, ω αδερφή που λυώνεσαι, η ψυχή μου
Κάπου, εκεί μέσα στο άπειρο που μέσα μας το κλειούμε...

...μα κουρασμένη απ' το μακρύ κι ανώφελο ταξίδι,
Γυρνάει η ψυχή μου σέρνοντας τη σκόνη των τρίστρατων
Και των μεγάλων ωκεανών τη μάταια την πάλη
Και πέφτει μ' αναφυλλητά στους τάφους των ελπίδων,
Όπου τα ρόδα τα χλωμά μιας δίχως ύπνο αυγής
Αγάλια ξεφυλλίζονται κι αγάλια τους σκεπάζουν...

Έχουμε, λοιπόν να κάνουμε με ένα υποκείμενο σε κατάσταση στέρησης λόγω της απουσίας της αγάπης, η οποία παρουσιάζεται ως καθοριστική για την ισορροπία της ζωής τους. Ωστόσο ακόμα και όταν ενεργοποιούνται για την κατάκτησή της η προσπάθειά τους δεν είναι επιτυχής. Έτσι λοιπόν είναι αναγκασμένοι να την περιμένουν υπομονετικά και ως τότε παραμένουν υποκείμενα που ζουν μια αδρανή πραγματικότητα.

..κι έτσι η ζωή μας χάνεται σε μίαν αναμονή
Και πάντα αναζητιόμαστε χωρίς ν' ανταμωθούμε,
Ω αδερφή μου μακρινή και άγνωστη ερωμένη,
Που η μοίρα μας εστάθηκε με των συγνέφων όμοια:
Πουθενά να μη στέκονται παρ' όσο για να κλαίνε».

Η πρώτη ενότητα των *Spleen* χαρακτηρίζεται από ελεύθερο στίχο και περιγράφει την απαισιοδοξία και την θλίψη που νιώθει ο ποιητής. Έχουμε να κάνουμε με ένα δυσφορικό παρελθόν η ανάμνηση του οποίου, τον φέρνει σε δύσκολη θέση. Το εκφώνημα «μιαν μέραν εσταμάτησε στον έρμο της ψυχής μου» σηματοδοτεί μια αρχική κατάσταση στέρησης, εφόσον η στεναχώρια έρχεται και κυριαρχεί στον ήρωα.

« μια μέραν εσταμάτησε στον έρμο της ψυχής μου
κ' έστησε εκεί την τέντα της που ο κόρος είχε υφάνει
κ' ελησιμονήθηκε, αδερφή, κ' έμεινε εκεί για πάντα...»

Γενικότερα, σε αυτή τη συλλογή ο Ουράνης φανερώνεται γεμάτος ποίηση, με πλούσιο λυρισμό και αληθινή ποιητική διάθεση. Παρά το ατημέλητο της μορφής του, μαγνητίζει με την ειλικρίνεια του και τον αυθορμητισμό του καθώς και με την προσπάθεια απόδοσης της ψυχικής διάθεσης με ποικίλες συναισθηματικές αποχρώσεις. Ο στίχος συχνά δεν είναι στρωτός και οι χασμωδίες είναι άφθονες, όμως ο τόνος είναι υποβλητικός και δημιουργούνται πρωτάκουστες και πρωτότυπες μελωδίες.

Το *Spleen* χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως μια από τις καλύτερες και παραστατικότερες συλλογές του Ουράνη. Επιπλέον, θεωρήθηκε υπεύθυνη για την εισαγωγή κάτι νέου και πρωτάκουστου για τα μέχρι τότε δεδομένα στον ελληνικό λογοτεχνικό χώρο. Παρ' όλη την πολεμική που προκάλεσε, έκανε εντύπωση κυρίως στους νέους, φέρνοντας την επανάσταση στην καθιερωμένη ποιητική, ανοίγοντας με αυτόν τον τρόπο καινούριους ορίζοντες και δίνοντας νέες πηγές έμπνευσης.

Οι *Νοσταλγίες* (1920) είναι η αμέσως επόμενη συλλογή, αλλά και η τελευταία που εκδόθηκε από τον ίδιο τον Ουράνη. Τα ποιήματα αυτής της συλλογής τα συμπλήρωσε όταν βγήκε από το σανατόριο στο οποίο νοσηλευόταν και παντρεύτηκε την Πορτογαλίδα Μανουέλα Σαντιάγκο. Παράλληλα εκείνο τον καιρό τύπωσε και την κριτική μελέτη του για τον Μπωντλαίρ και για μια από τις ελάχιστες φορές της ζωής του ένοιωθε πραγματικά ευτυχισμένος. Ο Ουράνης κάνει πολλά ταξίδια εκείνη την περίοδο γι' αυτό και στις *Νοσταλγίες*, σύμφωνα με τον Λίνο Πολίτη, βρίσκονται όλα τα στοιχεία μέσω των οποίων τον αναγνωρίζουμε παντού, δηλαδή ως ταξιδιώτη.

Ο Ουράνης θεωρείται ευανάγνωστος ποιητής και ήδη η σύγχρονη του κριτική έχει σημειώσει πως το αντικείμενο της νοσταλγίας του, όπως και στην συγκεκριμένη ποιητική συλλογή δεν είναι άλλο από την παιδική του ηλικία. Ο ποιητής φαίνεται ν' αναπολεί τα νεανικά του χρόνια και τα παιδικά του βιώματα. Εκείνο που φαίνεται να αναζητεί, ωστόσο, δεν είναι οι χαρές της νιότης, αλλά ένα είδος ρεμβασμού:

« Ω θάλασσα! Σαν ήμωνα παιδί, εξεκινούσα
απ' το μικρό μου το χωριό κι ερχόμωνα σε σένα
κι από 'να βράχο κοίταζα, ρεμβαστικά, για ώρες
τα κύματά σου κάτω μου να σκάζουν αφρισμένα. »

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό παράδειγμα της θεματολογίας του Ουράνη στις *Νοσταλγίες* είναι οι ακίνητες μορφές. Οι ανθρώπινες φιγούρες δεν λείπουν ποτέ από την ποίηση του Ουράνη, ενώ μέσω αυτών προβάλλονται αρκετές φορές και τα τοπία. Μερικές φορές αυτές οι φιγούρες, είτε είναι ιστορικές είτε αφορούν πρόσωπα καθημερινά, φωτίζονται τόσο πολύ όπου η μορφή καταλαμβάνει ολόκληρο το ποίημα:

« Κάποτες, σ' ένα καπελιό της γκριζας της Αμβέρσας
- γεμάτο ναύτες που καπνόν εμάσαγαν και πίναν
και που, σε γλώσσες ξενικές μαλώνοντας, με μια
γροθιά χτηνώδη τα πιοτά τριγύρω τους εχύναν –

είδα μια αράπισσα, γυμνή και μεθυσμένη,
μ' ένα τριαντάφυλλο λευκό στα εβένινα μαλλιά της,
που, με τα χέρια της ψηλά, κρατώντας το λαιμό της,
εκούναγε, χορεύοντας την άσεμνη κοιλιά της... »

Αναμφισβήτητα, όπως και στις υπόλοιπες συλλογές του έτσι και στις *Νοσταλγίες* (1920), δεν παύει να εξυμνεί τον έρωτα αλλά και την γυναίκα σε όλες τις μορφές της:

« Όλα τα μάτια γνώρισα, τα ωραία γυναικεία μάτια...

...τα στοργικά και τ' αγαθά της ταπεινής μητέρας...
...τα γλυκά μάτια της μικρής της αδερφής, που φέγγουν...
...της παιδικής αγάπης μας τα φωτεινά, αγνά μάτια...
...τα μάτια τα προκλητικά, τα' άσεμνα, λάγνα μάτια..

Όλα τα μάτια εγνώρισα, τα ωραία γυναικεία μάτια...»

Ο Ουράνης, λοιπόν, σε αυτήν την συλλογή εμφανίζεται αρμονικότερος, πιο διαυγής, με κυρίαρχο το αίσθημα της νοσταλγίας και του πεσιμισμού, καθώς και της έντονης ταξιδιωτικής του διάθεσης προς αναζήτηση της ομορφιάς. Υπάρχει έντονη η λυρική διάθεση παρ' όλο που η γλώσσα κι ο στίχος του δεν είναι σίγουρα απεγάδιαστοι. Πρόκειται για μια συλλογή που χαρακτηρίστηκε ως η ωριμότερη και αντιπροσωπευτικότερη του Ουράνη, με αξιοσημείωτη την επίδραση που είχε στους νεότερους λόγω της ευαισθησίας που εμφάνιζε.

B) Θεματικές Κατηγορίες

Μετά από μια σύντομη γνωριμία με την ποιητική του διαπιστώνουμε πως τα θέματα με τα οποία καταπιάνεται είναι συγκεκριμένα. Κατατάσσοντας, λοιπόν, τα ποιήματά του σε θεματικές κατηγορίες μπορούμε πλέον να τα μελετήσουμε πιο προσεχτικά:

ΠΟΙΗΣΗ

α) ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ-ΘΑΝΑΤΟΣ

Από την συλλογή του *Νοσταλγίες* ξεχωρίζουν ποιήματα όπως το " θα πεθάνω ένα πένθιμο του φθινόπωρου δείλι ". Ο ποιητής μοιάζει να γνωρίζει το τέλος του, τουλάχιστον έτσι όπως το είχε πλάσει στο μυαλό του και γνωρίζει επακριβώς τις αντιδράσεις των γύρω του στην είδηση αυτού του συμβάντος. Η ιστορία για εκείνον εξελίσσεται ήρεμα και δείχνει συμβιβασμένος με όσα θα ακολουθήσουν. Στόχος του είναι να προβληματίσει για την συνήθεια που έχουν όλοι οι άνθρωποι να σοκάρονται στην είδηση του θανάτου και έπειτα να ξεχνούν με ευκολία. Αναφέρεται στον θάνατο σαν "ανταμοιβή" μιας μοναχικής και ανούσιας ζωής :

« Μια στιγμή θ' απομείνουνε τα χαρτιά τους κρατώντας,
Θα κουνήσουν περίλυπα και σιγά το κεφάλι
Θε να πουν : «Τι'ναι ο άνθρωπος! Χτες ακόμα εζούσε...»
Και βουβοί στο παιχνίδι τους θα βαλθούμε και πάλι»

Ένα ακόμη αγαπημένο ποίημα από τη συλλογή είναι το "Γιατί". Στον επίγειο μικρόκοσμο του ώριμου ποιητικά Ουράνη, έπειτα από την αποκήρυξη της πρώτης του συλλογής, το μαρτύριο της καταδίκης είναι ισόβιο, ποτέ αιώνιο. Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο ποιητής είναι επηρεασμένος από το κίνημα του Ρομαντισμού και του Συμβολισμού. Μια λύπη αδιευκρίνιστη τον βασανίζει και η ψυχή του δεν μπορεί να χαρεί γιατί αναζητά το κλάμα. Οι τόνοι χαμηλώνουν και ακούγεται μια χαρακτηριστική μελωδία με την οποία τον αναγνωρίζουμε μέχρι σήμερα :

« Ποιά να 'ναι αυτή η αδιάκοπη που με παιδεύει λύπη,
σαν κάτι να μου πέθανε, σαν κάτι να μου λείπει,
και γιατί τάχατε η ψυχή ν' αναζητάει το κλάμα,
πως τη δροσιά τα λούλουδα στο θερινό το κάμα ;»

Στα " Δειλινά Φθινοπώρου " ο Ουράνης γράφει για την άμεση επίδραση που έχει η φύση στην ψυχή του ανθρώπου. Τα "δειλινά" στο έργο του είναι πάντα συνδεδεμένα με τον θάνατο (όπως το δειλί με το τέλος μιας ζωής) και το φθινόπωρο. Σύμφωνα με τον ίδιο : « Ο καιρός αγριεύει όπως και η ψυχή του ανθρώπου. Αναμνήσεις και φαντάσματα από το παρελθόν γεμίζουν την κάμαρα και δημιουργούν μια σκοτεινή ατμόσφαιρα».

« Στα δειλινά τα πένθιμα και φθινοπωρινά,
όταν χτυπάει στα τζάμια τους θρηνητικά η βροχή
παίρνουνε μια παράδοξη οι κάμαρες ζωή.. »

Ακόμη ένα ποίημα, που καθιστά έντονο το στοιχείο της φύσης και της αλληλεπίδρασης της ψυχολογίας του ήρωα με αυτήν, είναι η " Εαρινή Βραδιά " :

«Στα περιβόλια απλώθηκε γαλήνιο το βράδυ...
είναι η ώρα που οι ανθοί κλείσαν τα πέταλά τους,
που οι πεταλούδες-οπού ζουν με φως-
θε να πεθαίνουν,

που τον γαλήνιον ουρανό άστρα λαμπρά διαβαίνουν
και που η ψυχή μου σοβαρή στέκεται σα ν' ακούει
τις μέρες μου στο παρελθόν να πέφτουν μία-μία
αργά, βαριά-σαν ώριμοι καρποί στην ησυχία. »

Την ίδια απογοήτευση για την ζωή βλέπουμε και στο " Είμαστε μέσα στη ζωή " από την ίδια συλλογή. Παρομοιάζει τους ανθρώπους με ναυαγούς που έχουν ξεβραστεί σε κάποιο έρημο νησί, περιμένοντας κάποιον να τους βοηθήσει να ξαναβρούν τη ζωή και τη χαρά της. Στο τέλος, όμως και χωρίς να βρίσκουν κάποια ανταπόκριση, έρχεται η απογοήτευση και η αποστροφή :

« τα μάτια σινιάλα τους να κάνουν
και το πικρό το βλέμμα από το πέλαγο αποστρέφοντας
αφήνοντας -και θέλουν- να πεθάνουν...»

Στο ποίημα " Άλλο δεν έκανα " ο ποιητής έχει απογοητευτεί από τη ζωή και έχει παραδοθεί στη μοίρα του. Δέχεται παθητικά ότι συμβαίνει γύρω του, η θέληση υπήρχε αλλά ο καιρός που έχει περάσει είναι πολύς και έχει αφήσει τα σημάδια του. Εδώ, αιτία του κακού ή της δυστυχίας είναι μια ακαθόριστη αργοπορία. Γι' αυτό, άλλωστε, και οι ρομαντικοί ποιητές χαρακτηρίζονταν γενικότερα από την αναποφασιστικότητα που τους διακατείχε :

« Τόσο που έχασα καιρό, ούτε πια θέλω, ούτε μπορώ
να κάνω μπρος ή πίσω!
μοίρα : σα βάρκα στη νοτιά, χωρίς πανί, χωρίς κουπιά,
Όπου με πας θ' αφήσω...»

Οι " Μάσκες " είναι από τα πιο τολμηρά και αληθινά ποιήματά που έχει γράψει ο Ουράνης και αναφέρεται στον μικροαστισμό. Εδώ, σύμφωνα με τον ποιητή, βρίσκεται η ρίζα του κακού, η σκληρή πραγματικότητα της κοινωνίας, κάτι που οι περισσότεροι άνθρωποι φοβούνται να παραδεχθούν – η προσποίηση. Για να γίνεις αποδεχτός από τους ανθρώπους και συνεπώς από την κοινωνία θα πρέπει να φοράς συνεχώς μάσκες. Από την αρχή της ζωής και μέχρι ο θάνατος να έρθει σαν λύτρωση. Μόνο που μέσα σε αυτήν την προσποίηση χάνεις τελικά τον πραγματικό σου εαυτό, την αληθινή σου ταυτότητα:

« Για να είμαι ευχάριστος σε όλους
κι ακόμα και στον εαυτό μου
έκρυπα πάντοτε με μάσκες
που αρέσουνε το πρόσωπό μου,

κι άλλαξα τόσες στη ζωή μου
που τώρα πια να μη μπορώ
τ' αληθινό το πρόσωπό μου
να πω ποιο είναι μήτε εγώ.

Το γεγονός ότι φορούσε Μάσκες τον έχει κάνει να χάσει την πραγματική του υπόσταση και προσωπικότητα, αλλά βρίσκεται σε μια ανυπαρξία εξού και η τελευταία στροφή :

Έτσι ο θάνατος σαν έρθει
δε θα' ναι η στέρηση μεγάλη
θ' αφήσω μια ανυπαρξία
για να περάσω σε μιαν άλλη.»

Σε μια πιο σκοτεινή ατμόσφαιρα μας μεταφέρει στο ποίημα " Μεσαίονας " από τη συλλογή του *Τα τραγούδια*. Φθινόπωρο σε μια παλιά αρχοντική κατοικία, παρατημένη και ξεχασμένη, όπου κάθε ζωή έχει σβήσει και μονάχα οι ψίθυροι των πραγμάτων θρηνούν για τα περασμένα. Το νερό και η βροχή που πέφτουν πάνω στα ξεχασμένα αντικείμενα δίνουν μια μελωδικότητα και έναν λυρισμό στο ποίημα και συνθέτουν έντονες εικόνες στον αναγνώστη.

« μόνο το μάταιο το νερό μιας μαρμαρένιας βρύσης
στάζει μες στη λεκάνη της με κουρασμένο ήχο...

...έτσι που στάζει αργά η βροχή και το νερό απ' τη βρύση,
μες στην αυλή την ηχηρή που η ζωή έχει σβήσει...»

Η " Ζωή η καθημερινή " είναι ένα ποίημα που στην ουσία αποτελεί έμμεσο διάλογο του ποιητή με τον θεό. Ο Ουράνης τα βάζει μαζί του και τον παρουσιάζει σαν ένα μικρό παιδί που παίζει ένα σκληρό και διαβολικό παιχνίδι με τους ανθρώπους και όπως χαρακτηριστικά λέει :

« κι ενώ μας κάνει τη ζωή τόσο πικρή εδώ κάτω,
για να γελάει όσο αυτός θέλει, μας έχει πλάσει
έτσι που να δειλιάζουμε στη σκέψη του θανάτου...»

β) ΜΟΝΑΞΙΑ

Η μοναξιά είναι ο χειρότερος εχθρός του Ουράνη μετά την πλήξη. Πλήθος ποιημάτων που ανήκουν σε αυτή τη θεματολογία δίνουν τα κλειδιά του ποιητικού εργαστηρίου του Ουράνη. Οι συνεχείς μετακινήσεις του, άλλωστε, ήταν πάντα ένας τρόπος φυγής για εκείνον και οι γυναίκες που είχε στο πλάϊ του ήταν το αντίδοτο της μοναξιάς, έστω προσωρινά.

Η μοναξιά φαίνεται να έχει εισβάλει για τα καλά μέσα στη ψυχή του Ουράνη και να έχει ριζώσει σαν δέντρο αιωνόβιο. Συχνά διαπιστώνουμε ότι η απάθεια είναι η τελευταία συναισθηματική κατάσταση που βιώνει ο ποιητής. Στο ομώνυμο ποίημά του " Η Μοναξιά " δέχεται παθητικά την απόρριψη όλων – ως και του πόνου:

«...ήμουν τόσο μόνος και αισθανόμουν ένα τέτοιο κενό στη
ψυχή μου όσο μπορεί να αισθάνεται ένας αιχμάλωτος συρμένος από
βάρβαρες λεγεώνες μακριά, πολύ μακριά από την πατρίδα του. Όταν
σηκωνόμουν ψιθύριζα μόνο : όλα μας παράτησαν ψυχή μου – ως κι ο πόνος!»

Η ίδια ατμόσφαιρα δημιουργείται επίσης και στο “Θα πεθάνω ένα πένθιμο του Φθινόπωρου δειλί” :

« Θα πεθάνω ένα πένθιμο του Φθινόπωρου δειλί
Μες στη κρύα μου κάμαρα όπως έζησα μόνος
Στη στερνή αγωνία μου τη βροχή θε ν’ ακούω
Και τους γνώριμους θόρυβους που σκορπάει ο δρόμος. »

Με τον “Επίλογο” ο Ουράνης κλείνει την παράσταση της ζωής του καθώς και μια από τις ποιητικές του συλλογές με τον τίτλο *Νοσταλγίες*. Ο τίτλος υποδηλώνει ένα τέλος, ένα κύκλο που μετά από την προσωπική του μάχη, μετά από πολλά βάσανα και διλήμματα έκλεισε, φτάνοντας δηλαδή στην αρχή, απ’ όπου ξεκίνησε. Και τώρα τι ;

« ...και τώρα έλα πάλι ,σταθερή και παλιά εσύ συντρόφισσα
της ζωής μου της άχαρης, Μοναξιά, και της στείρας σκεφτικοί
και βουβοί, καθώς πάντα, ας καθίσουμε...»

" Είναι κάποια νησιά ", ένα ποίημα που ξεχωρίζει μέσα από τις *Αποδημίες*. Στον Ουράνη αρέσει το μοτίβο της χαραυγής των κόσμων και επανέρχεται σε αυτόν με επιμονή. Μια χαραυγή του κόσμου υποβόσκει σε εκείνα τα νησιά..

«...είναι κάποια νησιά που ακόμα
πόδι ανθρώπου δεν έχει πατήσει...

και η μοναξιά στην ψυχή του επιστρέφει και ο ίδιος αναρωτιέται...

...Πώς τα βρήκες ψυχή μου και πηγες
κι από τότες δεν έχεις γυρίσει;»

Στη γλώσσα του νεορομαντισμού, και όχι μόνο, λυρισμού επικρατεί η σύμβαση να είναι νησιά οι χώρες των ονείρων, όπως για παράδειγμα συμβαίνει και με το " Μέσα στον κόσμο ". Η ιδιοτυπία του Ουράνη έγκειται στο στίγμα των νησιών και κυρίως στο χαρακτήρα του ταξιδιού. Η διάψευση στην ποίηση του Ουράνη εικονίζεται με την ματαίωση ενός ταξιδιού επιστροφής :

« Πες κάποτες πως είχα μια πατρίδα
και τους δρόμους που παν έχω ξεχάσει,
λες κι έζησα - σε ποιά τάχατε χρονιά ; -
Μιαν ευτυχία που πια την έχω χάσει...»

γ) ΓΥΝΑΙΚΑ (Εξύμνηση και προβολή της ως μούσα)

Η γυναίκα υπήρξε ανέκαθεν ο πυρήνας της ποίησης του Ουράνη και το νόημα της ζωής του. Γύρω από την γυναίκα περιστρέφονταν όλες οι σκέψεις του, εκείνη του έδινε έμπνευση και εκείνος την εξυμνούσε. Παρουσιάζονται γυναίκες που στέκονται αντάξια στο πλάι του και όχι μόνο φέρνουν τον έρωτα στη ζωή του, αλλά κατορθώνουν πολλές φορές να τον βγάλουν από την δυσφορική του θέση. Η γυναίκα γίνεται σανίδα σωτηρίας για τον Ουράνη. Είναι η πολυπόθητη μούσα του γι' αυτό και η απουσία της ήταν πάντοτε, με διαφορετικούς τρόπους, μεγάλη απώλεια για τον ποιητή.

Σε κάθε γυναίκα που πέρασε από τη ζωή του, ο Ουράνης κατέθεσε σε αυτήν τη ψυχή του, όλες αποτελούν ένα κομμάτι της ζωής του που έχει περάσει και αυτός τις νοσταλγεί πια σε δειλινά βροχερά και κρύα :

«...σας ξαναφέρνω στην ανάμνησή μου,
γυναίκες, που περάσατε μια ώρα
απ' τη ζωή μου μέσα – και που τώρα
κρατάτε μου στα ξένα τη ψυχή μου!»

Στην μνήμη της μητέρας του Ουράνη είναι αφιερωμένο το 'In Memoriam', της ποιητικής συλλογής *Νοσταλγίες*. Πρόκειται για μια σύντομη σύνθεση που αποτελείται από δύο τετράστιχες στροφές. Ο ποιητής τονίζει κυρίως την αγάπη και την αφοσίωση της μητέρας για τα παιδιά της. Εδώ βλέπουμε την γυναίκα από μια διαφορετική πλευρά, τη μητρότητα:

«Μητέρα, όλη σου η ζωή μια αδιάκοπη ήταν έννοια
για τα παιδιά σου, και σ' αυτά εξούσες τη ζωή σου,
τους πόθους, τις ελπίδες μας και πίοτερο τους πόνους
πρώτη εσύ τους έννοιωθες σαν να 'τανε δικοί σου»

Πρόκειται για μια ζωή προσφοράς. Η μητέρα βρίσκεται κοντά στα παιδιά της, σε χαρές και σε λύπες και συμμετέχει άμεσα. Εδώ εμφανίζεται ως ένα πρόσωπο αφοσιωμένο και έτοιμο για οποιαδήποτε θυσία. Η εικόνα της εξυψώνεται στα μάτια του ποιητή δίνοντάς μας ένα πρότυπο μάνας.

Στη δεύτερη στροφή δίνει στη μάνα ακόμα μεγαλύτερη αξία. Η μάνα θυσιάζεται, δεν αντέχει την απώλεια των παιδιών της και η ίδια προκειμένου να συνεχίσει να είναι μάνα στα παιδιά της προτιμά τον θάνατο για να μην μείνουν ορφανά ακόμη και στον άλλο κόσμο:

«...Κι όταν ο χάρος άρπαξε τα δυο μας τα αδερφάκια
για να μην είναι ορφανά στην άλλη την ζωή τους,

και για να είναι πλάι τους να νοιάζεται για κείνα,
Μητέρα, εκατέβηκες στον τάφο τους μαζί τους.»

Το " Senhora dos Remedios e da Boa Morte " από τις *Αποδημίες* είναι εμπνευσμένο από ένα πορτογαλικό παρεκκλήσι αφιερωμένο στην «Παναγία των Γιατρικών και του Καλού Θανάτου». Σ' αυτή τη σύνθεση, ο Ουράνης προβάλλει διαφορετικές γυναικείες προσωπικότητες που τον εντυπωσιάζουν και καταλήγει σε αυτήν που του δίνει περισσότερο νόημα στη ζωή του.

Στην πρώτη στροφή, η προσωπικότητα που τον ενθουσιάζει προέρχεται από την αρχαία ελληνική μυθολογία:

«Συ νεαρή Αμαζόνα,
που ένα νευρώδη κένταυρο καβάλα πολεμάς
και που μ' ολόρθα τα βυζιά κι ανεμισμένους πέπλους
απάνου του-πόσο όμορφη και τρομερή!-χυμάς. »

Πρόκειται για μια γυναίκα δυναμική, γεμάτη πάθος. Ο ποιητής εντυπωσιάζεται από την ζωντάνια και την ομορφιά της. Η επόμενη παρουσία προέρχεται κι αυτή από την ελληνική παράδοση αλλά έχει διαφορετικά χαρίσματα:

«Η νέα του Κεραμεικού, που έχει ακουμπήσει αγάλια
το πρόσωπο στο χέρι της και σκεφτικά κοιτάει
θαρρείς, να φεύγουν η ζωή, η αγάπη, η νιότη, η μέρα,
καθώς κοίταζε ένα γοργό ποτάμι να κυλάει»

Η νέα με τη στάση της φανερώνει περίσκεψη και συλλογισμό. Τα σήματα που κυριαρχούν εδώ πέρα από την αδράνεια και τους συλλογισμούς της νεαρής κοπέλας είναι μια μελαγχολία, αλλά και μια τρυφερότητα που απορρέει από την στάση της.

Η τρίτη παρουσία είναι μια όμορφη, γνήσια καλλονή που προκαλεί το θαυμασμό του ποιητή, ο οποίος την εξυψώνει σε έργο τέχνης. Η χάρη, η φυσική ομορφιά και η λεπτή κίνηση αποτελούν τα στοιχεία που την περιγράφουν:

« Κι εσύ, Αθηναία, με καρπούς και ανθούς στο κάνιστρό σου,
όπου ανεβαίνεις ήρεμα κι αργά στον Παρθενώνα
και που το νέο σου κορμί –καρπός κι ανθός αντάμα-
είναι μια αναθηματική προς τη ζωή κολόνα... »

Στις παραπάνω παρουσίες βλέπουμε πως προβάλλονται κυρίως τα εξωτερικά χαρίσματά τους. Ωστόσο, ο Ουράνης δεν στέκεται πολύ σε καμία από αυτές, αν και εκφράζει τον θαυμασμό του για την ομορφιά, το δυναμισμό και τα φυσικά χαρίσματά τους. Η γυναίκα που τοποθετεί πάνω από κάθε άλλη είναι η Παναγία:

«Μα η μυστική λατρεία μου πάει σ' Εσένα, που είδα
μεσ' σ' ένα νεκροκρέβατο ρόδινο ξαπλωμένη...

...κι είχες το στόμα σε γλυκό χαμόγελο ανοιγμένο
κ' είσουνά τόσο δροσερή, που 'μοιαζες μ' ένα ρόδο...

...σ' Εσένα αγνή Καθολική Μαντόνα, που η χλωμή σου
μορφή της εκκλησίας σου φώτιζε τα σκοτάδια...

...που 'δινες ζέστη μιας φωλιάς και κρεβατιού γαλήνη
παρηγορήτρα του αρρώστου κι εκείνου που πεθαίνει... »

Πρόκειται για μια γυναίκα που εντάσσεται σε μια διαφορετική διάσταση από τις προηγούμενες. Είναι μια γυναίκα που προστατεύει τους αρρώστους και κι εκείνους που πεθαίνουν και ο Ουράνης τονίζει την αγιότητά της. Γνωρίζουμε, ήδη, και από άλλα ποιήματά του πόσο νιώθει τον πόνο και τον θάνατο, επομένως εύκολα μπορεί να αντιληφθεί κανείς, γιατί η συγκεκριμένη Παναγία τον συγκινεί πιο πολύ και την τοποθετεί πρώτη ανάμεσα στις γυναίκες που ξεχωρίζει. Γενικότερα η γυναίκα, η μάνα, η ερωμένη, η σύντροφος, η μυθική ύπαρξη αποτελεί την αιώνια μούσα του απαισιόδοξου ποιητή.

δ) ΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΔΡΑΝΕΙΑ

Σε αυτή τη ψυχολογική κατάσταση, ο Ουράνης δεν έχει καμία ευχαρίστηση, ότι βλέπει του φαίνεται άχρωμο, άγευστο και άτονο. Δεν νιώθει χαρά ούτε λύπη, έτσι οδηγείται στην αποστασιοποίηση και σε μια διπλή κίνηση, προς τα πίσω (στη νοσταλγία πραγμάτων που αγαπά) και προς τα εμπρός αναζητώντας τη φυγή, αποζητώντας τα ταξίδια ως λύτρωση από την καθημερινή ανία.

Το ανικανοποίητο και η έκφραση του βαθύτερου σκεπτικισμού για όλες τις αξίες της ζωής τον οδηγούν στη πλήξη και η διάθεση φυγής τον διαχωρίζει από την πραγματικότητα, η νοσταλγία των εξωτικών ηπείρων και το «θάμπος και την περιπέτεια των μεγάλων ταξιδιών», όπως έλεγε κι ο ίδιος ο Ουράνης.

Στην " Ακουαρέλλα " από τις *Νοσταλγίες* φαίνεται ξεκάθαρα η ανία και η απραξία των ποιητικών υποκειμένων. Ο Ουράνης παρατηρεί και περιγράφει νοχελικά την φύση λες και ο χρόνος έχει σταματήσει να κυλάει και όλα παραμένουν στάσιμα, ως και η θάλασσα:

«... Τα πρασινόχρυσά νερά διάφανα ακινητούνε,
δείχνοντας βότσα ασήμια, φιδοστριμμένα φύκια,
άγκυρες που σκουριάζουνε και τους μαστούς τους ίσκιους
που τ' αραγμένα ρίχνουνε τριγύρω τους καΐκια.. »

Αυτή η αδράνεια περνάει από την φύση στην έμβια ύπαρξη που συμπάσχει μαζί της:

«Καμιά ζωή. Ένας ψαράς που ψάρευε στον μώλο
αφού τα χέρια τέντωσεν οκνά και χασμουρήθη,
έγειρε μονοκόμματος στις πέτρες και κοιμήθη
και μονάχα ένας άγριος και μαυρομάλλης σκύλος
σ' ενός μεγάλου καϊκιού την πρύμνη καθισμένος
την παραλία την νεκρή κοιτάζει –νυσταγμένος. »

Το ίδιο το μοτίβο επικρατεί και στο ποίημα " Μοναστήρι ". Ο ποιητής περιγράφει την ήσυχη αλλά ανιαρή ζωή που επικρατεί μέσα στο μοναστήρι και μας μυεί σε μια κατανυκτική ατμόσφαιρα, χωρίς δράση και ενδιαφέρον:

«...ενώ μέσα στα μαύρα τους τα ράσα οι καλόγεροι
απ' το λιβάνι και τ' ωχρό το φως πλημμυρισμένοι,
ακινητούν σε παγερήν ειρήνη βυθισμένοι. »

Μέσα σε όλη αυτή την εικόνα ξεπροβάλλει ένας καλόγερος, ο οποίος βλέπει τα πράγματα από την δική του πλευρά:

«Και μόνο ένας καλόγερος, ολόρθος στον εξώστη
του κρύου κελιού του, σκεφτικός, ακίνητος κοιτάζει
το μοναστήρι, τα βουνά και τις γυμνές κοιλάδες,
όπου μοιραία, αθόρυβα το χιόνι τις σκεπάζει...

...της εκκλησίας το σήμαντρο μεταλλικά σημαίνει.
Απ' το βαθύ τον λήθαργο ο μοναχός πετιέται,
αναστενάζει και σκυφτός, γοργά σταυροκοπιέται... »

Διαπιστώνουμε πως οι χώροι που ρεμβάζουν οι φιγούρες του Ουράνη έχουν ορισμένες παραλλαγές. Ακίνητες μορφές προβάλλονται στους εξώστες όπως ο καλόγερος στο " Μοναστήρι " , αλλά το ίδιο μοτίβο ακολουθεί επίμονα και όταν ο «ρεμβαστής» είναι ένας άγριος και μαυρομάλλης σκύλος από το " Ακουαρέλα ". Όπου κι αν στέκεται η φιγούρα του ρεμβαστή είναι ακίνητη, το βλέμμα άτονο και θαμπό και στρέφεται άλλοτε προς τη θάλασσα, άλλοτε προς το δρόμο κι άλλοτε προς το κενό.

Στην " Άδεια Ζωή " από την ποιητική συλλογή *Αποδημίες*, ο Ουράνης μιλάει πλέον ανοιχτά και ξεκάθαρα για την κενότητα που τον διακατέχει και την ανία της ζωής του, όπως άλλωστε δήλωνε εξ αρχής και ο τίτλος. Μιλώντας σε α' ενικό πρόσωπο και με τόνο εξομολογητικό παρομοιάζει την ακίνητη ζωή του άλλοτε σαν " μάταια βάρδια σ' ένα πλοίο " και άλλοτε " σα βρώμικα νερά και λιμνασμένα ".

Είναι βυθισμένος στη ρουτίνα και την συνήθεια και όλα κυλούν ήρεμα γι' αυτόν, χωρίς μεγάλες συγκινήσεις:

«Ανώφελα –το ξέρω!-κι αν σαλεύουν
κάποτε πόθων, μέσα μου, φτερά,
δε μέλλεται ν' αστράφει στη ζωή μου
κανείς μεγάλος πόνος ή χαρά. »

Παρ' όλα αυτά, αισθάνεται την ανάγκη πως κάτι θα πρέπει να κάνει γι' αυτό και νιώθει αγανακτισμένος για την αβουλία που τον κυριεύει:

« Άβουλος, με τους ίδιους τους ανθρώπους
μ' ένα σαράκι –πάντα- να με τρώει:
νικήθηκα χωρίς να πολεμήσω.. »

ε) ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

Ο Ουράνης είναι άνθρωπος που γοητεύεται από τους ξενικούς τόπους. Σαν καπετάνιος που φέρνει από τα ταξίδια του στο στενόχωρο σπίτι του μια καταστόλιστη μεγάλη κούκλα, φέρνει ο Ουράνης στην Ελλάδα τα «νέα ρίγη». Καλλιεργώντας επί χρόνια την ποιητική ταξιδιωτική εντύπωση, διαμόρφωσε μια ιδιότυπη, κινηματογραφική τεχνική. Άλλοτε κάνει εντύπωση πολλαπλασιάζοντας την εικόνα και άλλοτε παρουσιάζει μια εικόνα που θα μπορούσε να αποτελέσει αυτοτελώς θέμα ενός ποιήματος.

Στο ποίημα " Στη Σαλαμάγκα " βλέπουμε ακόμα μια φορά την ακίνητη μορφή μιας σπανιόλας που προβάλλεται στον εξώστη:

« Μονάχα σ' ένα παλιό μπαλκόνι
φορώντας στο κεφάλι της δαντελωτή μαντίλια,
μια νέα, με μάτια και μαλλιά κατάμαυρα, καθόταν
φορώντας ένα κόκκινο γαρύφαλο στα χείλια»

Μια άλλη τεχνική του Ουράνη είναι κάποιες φορές κι ενώ περιγράφεται ένα τοπίο, προβάλλεται ξαφνικά μια μορφή που φωτίζεται τόσο, ώστε να μετατρέπονται όλα τα άλλα σε φόντο:

« Κι έτσι που ήταν σιωπηλή κι ακίνητη και μόνη
στη βραδινή των στοχασμών και των ονείρων ώρα,
που άπλωνε ίσκιους και σιγή σ' όλη τη γύρω χώρα,
έλεγες πως τον Δον Ζουάν επρόσμενε για να
του ρίξει, σαν θα πέρναγεν απ' τα παράθυρά της,
το κόκκινο γαρύφαλο μαζί με την καρδιά της. »

Ακόμα μια απροσδόκητη, αλλά ευρηματική τεχνική είναι η κατάληξη του ποιήματος " Η κατάκτηση του Βυζαντίου ":

« Ενώ στα καταστρώματα των караβιών ολόρθοι
-ατσάλινοι κι ακίνητοι- κοιτάν οι Σταυροφόροι
να ορθώνονται, προπύργιο της γης του Βυζαντίου,
αθέμελα και ρόδινα τ' Ακροκεράνια Όρη. »

Πρόκειται για μια ιδιαίτερη τεχνική που παίζει με την εναλλαγή κοντινών και μακρινών πλάνων, την οποία ο Ουράνης κατέκτησε και χρησιμοποίησε με επιμονή κατά τη διάρκεια της δημιουργικής του ακμής.

Στο " Όραμα Ελληνικό " μας δίνει πολλές και πλούσιες εικόνες που θυμίζουν ελληνικό τοπίο: ο καταγάλανος Αργολικός, της γης το θυμάρι, ο κισσόπλεχτος πλάτανος και μέσα σ' όλα αυτά η όμορφη παρουσία μιας νέας χωρικής με ξέμπλεκα μαλλιά και γαλήνιο βλέμμα :

« Κάποτε που την Αργολική περνούσαμε κοιλάδα,
χρυσή μέσα στο φως
κι ήτανε καταγάλανος, γαλήνιος κι ωραίος
μακριά ο Αργολικός...

κι η γης θυμάρι μύριζε και μεστωμένα στάχια
κι απ' άκρη σ' άκρη ο κάμπος,
στην θερινή ειρήνη του, γεμάτος ροδοδάφνες,
ήταν γλυκό ένα θάμπος...

...κι ενώ εμείς περίτρομοι εψάχναμε να βρούμε
απ' την περαστική
βροχή ένα καταφύγιο, είδαμε ξάφνου εμπρός μας
μια νέα χωρική,

ακουμπισμένη στον κορμό κισσόπλεχτου πλατάνου,
που απάνου στο κεφάλι
είχε, για να μη βρέχονται τα ξέπλεγα μαλλιά της,
ένα κουρέλι βάλει...»

Η έκσταση είναι τέτοια που ο ποιητής ξεσπά:

« Ελλάδα, Ελλάδα, Ελλάδα!-
γιατί εφύλαξες για μας το θαύμα αυτό ίνα δούμε
την τελευταία Δρυάδα! »

Πέρα από τον πολυταξιδεμένο Ουράνη που γράφει για χώρες και τοπία, για συνήθειες και ανθρώπους μακρινούς, υπάρχει και ο Ουράνης που λαχταράει ταξίδια που δεν έχει γευτεί ακόμα. Προσπαθεί να βρει μια διέξοδο σε αυτά, μια ευκαιρία να φύγει μακριά και να ξεφύγει από την ανία και τη θλίψη. Ο Ουράνης μας ταξιδεύει μέσα στο κόσμο του ανεκπλήρωτου γιατί ο όρος της εκπλήρωσης του πόθου του είναι να μην εκπληρωθεί:

« Κι ούτε θα πάω ποτέ! Η Ταορμίνα
(κι αν υπάρχει) για μένα θε να μείνει
του εξόριστου τ' Ονειρου μου η Πατρίδα,
σα μια Ευτυχία που μου 'ναι ταγμένη
και που, ότι κι αν συμβεί, με περιμένει»

Οι ναυτικοί ήταν πάντα το αγαπημένο θέμα του Ουράνη. Για την σύνθεσή του, οι ναυτικοί λειτουργούσαν πάντα σαν ένα είδος πρίσματος, μέσω του οποίου βλέπουμε ότι βλέπουν τώρα εκείνοι ή ότι έχουν δει άλλοτε. Οι ίδιοι είναι θέαμα και συγχρόνως θεατές ενός άλλου θεάματος:

« Μοιάζω στους γέρους ναυτικούς με τις ρυτιδωμένες
Και τις σφιγγώδεις τους μορφές, που είδα στην Ολλανδία
Παράμερα στον λιμανιών τους φάρους καθισμένους,
Να βλέπουνε αμίλητοι να φεύγουνε τα πλοία»

Ανάμεσα στο πλήθος των ναυτικών του Ουράνη στο " Ξεριζωμένοι ", θα ξεχωρίσει ζωγραφικά ακέραιος ο Ιρλανδός ο Καπετάνιος, ολόκληρη η εικονοπλαστική μαεστρία του Ουράνη μαζί με το σπάνιο, λεπτότατο χιούμορ του:

« απ' το λιμάνι τις ταβέρνες
σέρνει, άσκοπα, τα βήματά του
μ' ένα, στον ώμο, παπαγάλο
και μια μαϊμού στην αγκαλιά του,

Χολερικός ο παπαγάλος
λοξά τους γύρω του κοιτάει
αναταράζει τις φτερούγες
κι ισπανικά τους βλαστημάει »

στ) ΈΡΩΤΑΣ

Ο Ουράνης πέραν του κοσμοπολίτικου στοιχείου υπήρξε, όπως προανέφερα, ερωτικός ποιητής. Μεγάλο ποσοστό του έργου του ανήκει σε αυτή τη κατηγορία και μας δίνει πλούσιο υλικό για μελέτη. Σύμφωνα, άλλωστε και με τον Στέλιο Καραγιάννη, η έννοια του έρωτα τοποθετείται δίπλα σε αυτή του ταξιδιού:

« Ταξίδι και έρωτας, λοιπόν,
του απείρου και του αγνώστου,
δυο κόσμοι της νοσταλγίας,
δυο κόσμοι της φυγής.. »

Μέσα από τις ανθρώπινες πολυμορφίες και τα ξενικά τοπία, διαγράφεται ο έντονος πόθος του ποιητή να γευτεί την πραγματική αξία, τη μοναδική δύναμη που μπορεί να προσφέρει ο έρωτας κι είναι κάποιες φορές που αφήνει τον ερωτικό αυτό σπινθήρα να φωτίσει ως τα βάθη της ψυχής του.

Η ενότητα αυτή αφορά ποιήματα που αναφέρονται στον ερχομό της αγάπης και του ερωτικού συντρόφου που θα κατορθώσει να βγάλει τους ήρωες από την δυσφορική πραγματικότητα που βιώνουν. Οι τελευταίοι βρίσκονται σε μια κατάσταση αναμονής που

γίνεται επώδυνη με το πέρασμα του χρόνου. Οι ήρωες μένουν ανενεργοί και αφήνουν το μέλλον τους στη μοίρα.

Στην αγάπη που ποτέ δεν έφτασε είναι αφιερωμένο το ποίημα του Ουράνη με τίτλο " Της Αγάπης ". Εκφράζει την αγωνία του ποιητή για την άφιξη της και για το εάν θα είναι έτοιμος να την αναγνωρίσει και να την υποδεχτεί. Στην πρώτη στροφή εκφράζεται η επιθυμία του ήρωα να βιώσει μια πραγματικότητα, η οποία απουσιάζει απ' τη ζωή του:

« Να 'ξερες πώς λαχτάριζα τον ερχομό σου, Αγάπη,
που ίσαμε σήμερα δε σ' έχω νοιώσει ακόμα,
μα που ένστικτα το είναι μου σ' αναζητούσεν, όπως
τη γόνιμη άξαφνη βροχή το στεγνωμένο χώμα! »

Ο παραλληλισμός του με το φυσικό περιβάλλον αποδίδει εύστοχα την ανάγκη του, φανερώνοντας ότι πλέον αυτή έχει αποκτήσει καθοριστική σημασία για την πορεία του.

Το ποίημα " Η γυναίκα που θα 'ρθει " είναι γραμμένο σε δεύτερο πρόσωπο κι αφορά τη γυναικεία παρουσία που θα 'ρθει σαν λύτρωση για εκείνον. Είναι χαρακτηριστική η χρήση του μέλλοντα καθ' όλη τη διάρκεια της σύνθεσης, γεγονός που φανερώνει αβεβαιότητα για τον ερχομό της.

« Γυναίκα, εσύ που 'ναι νά 'ρθεις μια μέρα στη ζωή μου,
Αγνωστη που σε καρτερώ πιστά, με εμπιστοσύνη,
που θα μου δώσεις για να πιω μέσα στις δυο σου φούχτες
τον έρωτα, έτσι σα νερό που ρέει από μια κρήνη»

Η κατάσταση που περιγράφει είναι ονειρική και η περιγραφή παραμυθένια. Ωστόσο, ο ποιητής δηλώνει αφιερωμένος στην προσμονή της και πιστός στο ότι θα του προσφέρει όσα επιθυμεί.

Άλλο ένα ποίημα αφιερωμένο στη αγάπη έχει ακριβώς τον ίδιο τίτλο " Της Αγάπης ". Ο ήρωας προσμένει την παραπάνω αξία σαν λύτρωση:

« Έλα! Τα χρόνια μου περνάν βαρειά από πλήξη, Αγάπη,
κ' είναι καρπός ανούσιος στα χείλια μου η Ζωή

Γιατί ν' αργείς τόσον καιρό να 'ρθεις, Αγάπη.. »

Πρόκειται για μια ανοιχτή πρόσκληση στην αγάπη, ο ποιητής ανοίγει τα παράθυρα πλατιά για να μπει στην ζωή του και η αγάπη παραλληλισμένη μαζί του αποκτά έναν ζωτικής σημασίας ρόλο για την επιβίωση του ήρωα.

Το ποίημα " Αν νοσταλγώ " εκφράζει τις δυο νοσταλγίες του ήρωα που έχουν ήδη επισημανθεί, το γυναικείο φύλο και τα ταξίδια:

«Αν νοσταλγώ δεν είναι εσάς, αγάπες περασμένες,
και τις στιγμές τις ευτυχείς μαζί σας που έχω ζήσει!

Αν νοσταλγώ – δεν είναι εσάς, πόλεις που έχω ζήσει,
πόλεις που σας ε γνώρισα και που σας έχω αφήσει.. »

Ωστόσο, ενώ συνήθως η νοσταλγία αφορά πρόσωπα και τόπους ή καταστάσεις τα οποία κανείς έχει βιώσει κι επιθυμεί να ξανάρθει σε επαφή, εδώ παρατηρούμε ακριβώς το αντίθετο. Αυτό συνεπάγεται από τη μια ότι καταλογίζει στον εαυτό του μια αρνητική επίδραση πάνω τους, ενώ από την άλλη ότι πλέον έχουν χάσει την φρεσκάδα την οποία επιθυμεί να γευτεί στο παρόν.

Το “Έρωτα θάνατος” είναι το ποίημα του Ουράνη που εκφράζει τα συναισθήματα και τις σκέψεις που δημιουργεί αυτή ακριβώς η κατάσταση απώλειας του έρωτα. Αφορά τον χωρισμό του από κάποια σύντροφο, ο οποίος εξελίσσεται μέσα σε ένα βασανιστικό μοτίβο, αφήνοντας πίσω του τον πόνο και το κενό.

Οι πρώτοι στίχοι κάνουν λόγο για την χθεσινή συνάντηση του με την γυναίκα που άλλοτε ήταν ερωτευμένοι, συνάντηση όμως όχι και τόσο ευχάριστη:

« Ξέρω πως πια δεν θα ’ρθεις.. Χθες το δείλι, καθισμένοι,
στην κάμαρά μου, ακούγαμε να στάζει αργά η βροχή,
κοιτάζαμε γύρω μας να πέφτει το σκοτάδι
και νοιώθαμε να κάθεται βαρύ, μες στη ψυχή.

Σβησμένοι φτάναν ως εμάς οι θόρυβοι του δρόμου,
στα σπίτια, αντίκρυ, εδώ κι εκεί, ανάβανε τα φώτα,
το βράδυ –κρύο, βροχερό- έμοιαζε με μ’ άλλα βράδια
και μόνο εμείς δεν είμασταν ίδιοι καθώς και πρώτα»

Πρόκειται για ένα σκοτεινό δειλινό, οι θόρυβοι του δρόμου «σβησμένοι» και το βράδυ είναι κρύο και βροχερό. Όλα είναι αρνητικά, θλιβερά και απορρέουν μια απαισιοδοξία. Έτσι και το περιβάλλον δεν βοηθάει καθόλου την κατάσταση, αλλά την επιβαρύνει με βροχή και κρύο. Έχουν ζήσει κι άλλα τέτοια βράδια, συνεπώς το περιβάλλον δεν ήταν καθοριστικός παράγοντας για την μετέπειτα εξέλιξη, αλλά μοιάζει παρ’ όλα αυτά να συμπάσχει και να συμμετέχει στην κατάσταση του ζευγαριού:

« Σαν άλλοτες δεν νοιώθαμε το βράδυ να μας σμίγει
δεν αναζητηθήκαμε να σφιχταγκαλιαστούμε
σαν άλλοτε ονειράτα δεν κάναμε ευτυχίας:
εχτές το βράδυ τίποτα δεν είχαμε να πούμε.

Κι εμείς που αγαπηθήκαμε δυο χρόνια, που κ’ οι δυο μας
με μian ζούσαμε ζωή μονάχα, σα δυο ξένοι
καθόμαστε –έτσι μακριά ο ένας από τον άλλον-
αμίλητοι, και σκεφτικοί, και καταλυπημένοι. »

Εδώ βλέπουμε την απόσταση, πλέον δε νοιώθουν την ανάγκη να έρθουν πιο κοντά και ο ερωτικός πόθος μοιάζει να έχει σιγάσει. Η σχέση τους δεν ήταν εφήμερη και βιαστική, έχουν φτάσει όμως στην μετουσίωση του ζευγαριού, που είναι να γίνουν ένα. Έχουμε λοιπόν να κάνουμε με μια σχέση αγάπης, μεγάλη σε διάρκεια και δυνατή, η οποία έχει φτάσει σε αδιέξοδο.

« Μα γιατί νοιώθαμε κ' οι δυο μας πως πιο πικρό είναι ακόμα
με τον έρωτα μας του παλιού τα λείψανα να ζούμε...

Σ' είδα να χάνεσαι, αργή σκιά, μέσα στον δρόμο,
αφού έριξες στερνή ματιά προς το παραθύρι μας...

κι όταν τριγύρω μου ένοιωσα την παγερή ερημία
το πόσο τότες έκλαψα πικρά – και για τους δυο μας! »

Πρόκειται, λοιπόν, για μια ωδή στον έρωτα που χάνεται. Η απώλεια της αξίας του έρωτα μετουσιώνεται σε πόνο και δημιουργεί έντονη στέρηση. Οδηγούνται σε ένα έντιμο τέλος και χωρίζουν με αξιοπρέπεια. Αυτό που μένει είναι οι θετικές αναμνήσεις. Ο ποιητής αντιλαμβάνεται μια νέα πραγματικότητα:

« Ξέρω πως πια δε θε να 'ρθεις. Μ' αν να με δεις μπορούσες,
μπρος τ' ανοιχτό παράθυρο θα μ' έβρισκες σκυμένο,
σαν άλλότες προς τη καμπή του δρόμου να κοιτάω
- και θε να καταλάβαινες πως σένα περιμένω... »

Η τελευταία αυτή στροφή, ξεκινάει με τον ίδιο τρόπο όπως και η πρώτη, δίνοντας έτσι το σχήμα ενός κύκλου. Ο ποιητής δεν μπορεί να ξεπεράσει τόσο εύκολα αυτή τη σχέση παρ' όλο που γνωρίζει πόσο μάταιη είναι η αναμονή της. Η αναμονή του αυτή μπορεί να ερμηνευτεί περισσότερο σαν ανάγκη για συντροφιά και σαν συνήθεια να περιμένει ένα συγκεκριμένο άτομο. Ωστόσο, η σύντροφός του έχει παραμείνει στην μνήμη του ως αξία αναλλοίωτη που πάντα θα εκτιμά.

Από την ίδια ποιητική συλλογή *Νοσταλγίες* ξεχωρίζει το ποίημα " Έρωτα θάνατος " που φέρει ακριβώς τον ίδιο τίτλο με το προηγούμενο κι έχει την ίδια θεματική. Έτσι να αναφέρεται στον ίδιο χωρισμό καθώς απευθύνεται στην αγαπημένη του:

« Μην πεις πως η αγάπη μας επέθανε όπως όλες, -
θλιμμένη αγαπημένη μου – μοιραία και σιγανά,
σα ρόδο που 'μεινε καιρό σ' ένα στεγνό ανθογυάλι
ή ως μύρο που τ' ανέπνευσε μονάχα ο καιρός
στην κλειδωμένη κάμαρα μιας νεκρής ωραίας.. »

Ο ποιητής δεν θέλει να δεχθεί πως η αγάπη τους ήταν τυπική σαν όλες τις άλλες. Δεν θέλει επίσης να δεχθεί ότι ο χρόνος είναι η αιτία για τον μαρασμό της αγάπης του. Παρ' όλα αυτά οι παρομοιώσεις του δείχνουν εύστοχα την αίσθηση της παρακμής που προκαλείται από το χρόνο που όλα τα ξεθωιάζει.

Στη συνέχεια παρακινεί την αγαπημένη του κρατήσει την αξιοπρέπειά της και να διαφυλάξει την αξία του δεσμού της στη μνήμη της. Πρόκειται για άποψη που εμφανίζεται συχνά στην ποιητική του Ουράνη, ο οποίος αποζητά το μέγιστο από κάθε αξία, ενώ συχνά αποζητά το τέλος της τη στιγμή της μεγαλύτερης ακμής της, ώστε να μείνει χαραγμένη στη μνήμη του μονάχα αυτή η εικόνα:

«μην κλάψεις τις ωραίες στιγμές που πέθαναν ωραίες,
μην λαχταράς ένα αύριο που ίσως και να μην έρθει,
μα κλείσε, ωσάν λήκυθο ιερή, μες στη ψυχή σου
τις στάχτες της αγάπης μας κι η θλίψη σου ας κρατάει. »

Στη τελευταία στροφή φαίνεται πως οι αναμνήσεις μιας τέτοιας αγάπης τους προκαλούν πόνο, αλλά ο ποιητής θέλει την αγαπημένη του να θυμάται. Όπως είδαμε και σε προηγούμενες συνθέσεις, ο πόνος για μια αγάπη αποτελεί για τον ίδιο την ελάχιστη τιμή που οφείλει κανείς να της αποδίδει:

«Τις ώρες που η ερήμωση βαριά θα σε πλακώνει,
παίρνε το αιώνιο στρατί που πάει στα κοιμητήρια, -
τ' απέραντα και τα βουβά του παρελθόντος -, όπως
μαυροντυμένες δέσποινες, ευγενικές, πηγαίνουν
στα μαυσωλεία που οι στερνοί κοιμούνται της γενιάς τους,
και με μια θλίψη άφωνη ξεφύλλιζε αργά
πάνω από την Αγάπη μας ρόδα ογρά και κρίνα –
τις σκέψεις σου – κ' έπειτα αψηγή κι ολόρθη φεύγε πάλι.»

Τα " Ερωτικά " είναι από τις εκτενέστερες συνθέσεις του Ουράνη. Αποτελείται από 6 ενότητες που αριθμούνται με λατινικούς αριθμούς, οι οποίοι αποτελούν και τον τίτλο της κάθε ενότητας. Στο απόσπασμα που ακολουθεί διακρίνουμε μια έντονη θετική διάθεση, γεγονός που σπανίζει στο έργο του Ουράνη, ενώ είναι η πρώτη φορά που φαίνεται να κατακτά αυτό που θέλει και η αγάπη να τον γεμίζει ευτυχία και ολοκλήρωση:

«Δεν μπορώ να ξέρω, δεν μπορώ να πω
αν θα σ' αγαπώ
ίσαμε να φτάσω στη στερνή μου ώρα
όπως ίσαμε και τώρα.

Ότι ξέρω είναι πως από τη μέρα
που 'γινες δική μου,
άνοιξαν κλεισμένες πύλες– και το θαύμα
μπήκε στη ζωή μου.

Όλα άλλαξαν όψη απ' το φως που εντός μου
άπλωσε η χαρά,
σαν τους βαλτότοπους που τους πλημμυρίζουν
ζωντανά νερά»

Ο ήρωας βιώνει μια ευφορική κατάσταση, η οποία τον γεμίζει με ολοκληρωτική ευτυχία. Αρνείται να αναλογιστεί το μέλλον, ενώ το ποίημα μοιάζει κατά κάποιο τρόπο να λειτουργεί αποκριτικά σε πιθανά ερωτήματα της συντρόφου του.

Σε αυτό το ποίημα μας παραπέμπουν και οι " Στροφές " του Ουράνη. Μάλιστα, όλα δείχνουν ότι πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο που έφερε την αγάπη στη ζωή του:

«Ω! Των φιλιών σου ο γλυκασμός! Ακόμα κι αφού φύγεις
μένει ο χυμός τους στα ογρά χείλια μου για ώρα
πως μένουνε στα πέταλα ενός ανοιγμένου ρόδου
ανάριες στάλες κι αφού πια έχει περάσει η μπόρα..

Με συνεπήρε ο έρωτας σ' ένα γλυκό μεθύσι
και με πηγαίνει – απ' τη ζωή σαν αποξενωμένο –
πως παίρνει μια κελαριστή ιεροσυρμή και πάει
έναν ανάλαφρον ανθόν απ' τη βραγιά πεσμένο »

Πρόκειται για μια κατάσταση πλήρους ερωτικής έντασης, όπου εικόνες από το περιβάλλον δίνουν την ομορφιά του έρωτα. Η ζωή του έχει ομορφύνει και τίποτα άσχημο δεν μπορεί να τον αγγίξει:

«Όρισε η μοίρα μου η καλή, προτού να σε γνωρίσω,
χαρές μεγάλες και καημούς μεγάλους να μη ζήσω,
γιατί μονάχα σ' αδειανή ψυχή θα 'χε μπορέσει
μια τέτοια αγάπη σαν αυτή που νοιώθω να χωρέσει..

θάμα γλυκό κι ανέλπιστο που 'κανες, έρωτά μου:
ενώ είν' τα νιάτα πίσω μου, να 'ναι η ζωή μπροστά μου! »

Εδώ μας δίνει χαρακτηριστικά της ζωής του προτού γνωρίσει την σύντροφό του, μιας ζωής επίπεδης, χωρίς μεγάλες συγκινήσεις, ούτε χαρές ούτε λύπες. Η ψυχή του ήταν αδειανή, έτοιμη, όμως να δεχθεί μια τέτοια αγάπη σαν αυτή που ζει τώρα.

Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι στα Ερωτικά και τις Στροφές ο ήρωας εμφανίζεται ενωμένος με όλες τις αξίες που επιθυμεί προβάλλοντας τον καθοριστικό ρόλο της συντρόφου του για την υπέρβαση της προηγούμενης δυσφορικής του θέσης και την ένωσή του με την αληθινή αγάπη και την επιθυμία για ζωή. Η ψυχική του ευφορία είναι τέτοια που παραπέμπει σε μεθύσι ευεξίας, το οποίο μάλιστα έρχεται σε ώριμη ηλικία, δίνοντας με αυτό το τρόπο ένα έμμεσο μήνυμα ελπίδας σε όσους αναμένουν τον ερχομό της αγάπης για μεγάλο χρονικό διάστημα.

ζ) ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Στα ποιήματα που ανήκουν σ' αυτή τη θεματική ενότητα, παρακολουθούμε από μια χρονική κυρίως απόσταση, την πορεία που ακολούθησε ο ήρωας μέσα στο χρόνο από το ξεκίνημα για την υλοποίηση όλων των ονείρων του ως και την εγκατάλειψή τους μετά από κάποια απογοήτευση ή αποτυχία. Ο ήρωας είναι πια κουρασμένος και φτάνει σε συμπεράσματα για τη ζωή του ρίχνοντας μια ματιά στο παρελθόν, κάτι σαν απολογισμός ζωής, άλλοτε του εαυτού του και άλλοτε ενός συλλογικού υποκειμένου.

Στο " Ξεκίνημα " βλέπουμε τα όνειρα που έκανε ο ήρωας στο ξεκίνημα της ζωής του και τον ενθουσιασμό του που τον διακατείχε για αυτά. Έχει βάλει στόχους και προχωρεί προς την κατάκτησή τους. Οι εικόνες διαδέχονται η μια την άλλη κι αποδίδουν την έντονη επιθυμία ενός ανθρώπου που δεν μπορεί να συγκρατηθεί:

«Τι θάμβος θε μου! – είταν εκείνο,
όταν η Νιότη μου, ορθή
μπρος το κατώφλι της ζωής μου
κι όμοια με πλώρης τη μορφή,

στάθη κι αγνάντεψε τον κόσμο
προτού, με ριγηλή χαρά,
(σαν τον κολυμβητή που μπαίνει
σε κρύα, πρωινά νερά). »

Στην αρχή όλα μοιάζουν αισιόδοξα και η ζωή γεμάτη υποσχέσεις. Μια τεράστια λάμψη φωτίζει τα πάντα και ο δρόμος μοιάζει στρωμένος με δάφνες και χαλιά.

«Της γης την έβλεπα ανοιγμένη
να με δεχθεί σαν αγκαλιά
κ' είταν το δρόμο μου σαν να 'χαν
στρώσει με δάφνες και χαλιά! »

Η φύση συμμετέχει κι αυτή τη φοράς τη χαρά του και οι παρομοιώσεις αποτελούν μια συνάντηση ηχητικών και οπτικών ερεθισμάτων που αφορούν το περιβάλλον:

«Όπως την Άνοιξη οι λεύκες,
στους πρωινούς συναγερμούς
πουλιών που κούρνιαζαν στους κλώνους,
δονούνται από τιτιβισμούς,

έτσι στο είναι μου κι εμένα
ανάδευαν κοχλαστικοί
μορφή να πάρουν και να ζήσουν
όλοι μου οι πόθοι οι παιδικοί... »

Ο ήρωας έχει την τάση να ζήσει με πάθος την ζωή του που ορθώνεται μπροστά του, ωστόσο η τελευταία στροφή έρχεται να ανατρέψει τα πάντα:

«Τώρα – γυρίζω και κοιτάω
και τη ζωή μου αναμετρώ:
πόσο η φόρα ήταν μεγάλη,
πόσο το πήδημα μικρό!.. »

Ο ήρωας έχει ξεκινήσει το ταξίδι του, έχουν περάσει πλέον χρόνια και έχει έρθει η στιγμή του απολογισμού. Το αποτέλεσμα δεν τον δικαιώνει με αποτέλεσμα να έρθει η διάψευση. Ο ήρωας δεν κατάφερε να γίνει τελεστής.

Στο ποίημα "Too Late" παρατηρούμε ότι ο Ουράνης χρησιμοποιεί α' πληθυντικό πρόσωπο. Πρόκειται για μια προσπάθεια έκφρασης που αφορά ένα συλλογικό υποκείμενο, μια ομάδα ατόμων με κοινά χαρακτηριστικά, μέρος της οποίας είναι και ο ίδιος:

«Κι αν στέλνουμε μηνύματα με τ' άσπρα
που αφήνουμε να φύγουν περιστέρια,
κι αν εμπρός τις Παναγιές Ελεούσες
δεκτικά υψώνουμε τα χέρια,

τους δρόμους τους σκεπάσανε τα χιόνια
και κλείσανε σαν πύλες οι ουρανοί:
αν είπαν (που δεν είπαν) κάτι ναρθει,
τόρα πια είναι αργά για να φανεί. »

Εδώ βλέπουμε έντονα την αίσθηση της πικρίας και της απογοήτευσης. Ο ήρωας αναζητά κάποιον συμπαραστάτη, γι' αυτό στέλνει μηνύματα με περιστέρια, ζητά βοήθεια από το υπερβατικό, το οποίο βρίσκει την έκφρασή του στο πρόσωπο της Παναγιάς. Από την δεύτερη στροφή, όμως, βλέπουμε την απογοήτευση του ήρωα, αφού δεν μπορεί κανείς να βοηθήσει, ενώ ακόμα κι αν υπήρχε μια τέτοια διάθεση θεωρεί ότι είναι αργά για να φανεί.

Οι τελευταίες δυο στροφές του ποιήματος έχουν έναν εξομολογητικό χαρακτήρα. Το συλλογικό υποκείμενο παραδέχεται τις λάθος επιλογές που έκανε στη ζωή του και ότι δεν υπήρξε θαρραλέος. Αντιθέτως, οδηγήθηκε στην επιλογή του εγκλεισμού πιστεύοντας ότι αυτό θα το προστατέψει από κάθε κίνδυνο:

«Α! Τι δειλοί – και πόσο γελασμένοι
εβγήκαμε σε όλα στη ζωή μας:
γι' ασφάλεια κυκλωθήκαμε με τείχη
και γίνανε τα τείχη φυλακή μας.

Εμπρός στις Προσδοκίας το κατώφλι
περάσαμε τα νιάτα μας ορθοί
ενώ ήτανε μέσα μας το θάμα
που τόσο λαχταρήσαμε ναρθει! »

Στην τελευταία στροφή το υποκείμενο επέλεξε την αναμονή αντί της δράσης, γεγονός που αποδείχθηκε άστοχη επιλογή για ακόμα μια φορά. Βρέθηκε, λοιπόν, στο κατώφλι της Προσδοκίας την οποία μάλιστα δίνει με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα τονίζοντας την ιδιαίτερη αξία της για την ζωή του. Με το " θάμα " στο οποίο αναφέρεται, εννοεί ότι μέσα του υπήρχε η θέληση και η δύναμη να κατακτήσει τους στόχους του κι αυτό ακριβώς θα έπρεπε να κάνει. Ο ποιητής αντιλαμβάνεται πως μέσα του βρίσκονται όλες οι απαντήσεις για όσα επιθυμούσε.

η) ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ – ΘΑΝΑΤΟΣ – ΣΤΕΡΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΩΝ

Στα προηγούμενα θέματα είδαμε την απαισιοδοξία και την στέρηση σε α' ενικό πρόσωπο, μέσα από τα βιώματα δηλαδή του ποιητή που είτε περιγράφει άμεσα όσα νιώθει είτε κάνει έναν απολογισμό ζωής. Σ' αυτήν την ενότητα αναφέρονται συνθέσεις που οι ήρωες δεν σχετίζονται άμεσα με τον ποιητή, αλλά βιώνουν μια επίσης άσχημη πραγματικότητα. Ο ποιητής δεν μένει απαθής απέναντι τους, αλλά περιγράφει τον πόνο τους και συμπάσχει.

Το ποίημα " Προσευχή στο θεό για όλους τους δυστυχημένους " αναφέρεται στους ανθρώπους που δυστυχούν στη ζωή και κερδίζουν την συμπάθεια του ποιητή:

«Θεέ μου, ετούτη τη νυχτιά, που σκούζουν οι αγέρες
ωσάν ψυχές αμαρτωλές που οι τάφοι δεν τις θέλουν,
σκέψου όσους σ' ένα φτωχικό κρεβάτι ξαπλωμένοι,
κοιμούνται για να πάρουνε δυνάμεις, λες μονάχα
για να βαστήξουν αύριο το χθεσινό τους πόνο»

Η κακοκαιρία συνιστά ένα δυσφορικό περιβάλλον, εχθρικό για τον άνθρωπο. Ο ήχος του αγέρα γίνεται εφιαλτικός, καθώς παραλληλίζεται με ψυχές αμαρτωλές όπου ακόμα και ο φυσικός τους χώρος, δηλαδή οι τάφοι, τις απορρίπτουν, με αποτέλεσμα να περιπλανιούνται δυστυχημένες. Ο ποιητής ζητάει από το θεό να τους βοηθήσει. Εδώ αξίζει να αναφερθεί η σκληρή καθημερινότητα των ανθρώπων που έζησαν εκείνη την εποχή που έδρασε ο Ουράνης, οι οποίοι καθηλώνονταν στο κρεβάτι εξαιτίας κάποιας γρίπης ή ανίατης ασθένειας. Λαμβάνοντας υπόψη και την ασθένεια του ίδιου του ποιητή, η οποία τον βασάνιζε σε όλη του τη ζωή, αντιλαμβανόμαστε καλύτερα τον χαρακτήρα των προθέσεών του.

Οι άρρωστοι αποτελούν ένα ξεχωριστό κεφάλαιο στην ποιητική του Ουράνη. Το ποίημα " Οι Άρρωστοι " χωρίζεται σε δυο ενότητες, οι οποίες είναι γεμάτες εικόνες και παρομοιώσεις:

«Οι άρρωστοι είναι πρίγκιπες που ζουν στην εξορία,
σε κάποια πένθιμη, έρημη και κρύα Σιβηρία,
και που όλη μέρα ακίνητοι, κατάχλωμοι και μόνοι,
κοιτάν ρεμβοί να πέφτει αργά το χιόνι απά στο χιόνι... »

Οι άρρωστοι παρομοιάζονται με πρίγκιπες εξορισμένους, σ' ένα χώρο που παραπέμπει στην τιμωρία, στη θλίψη και την απομόνωση. Η εικόνα του χειμωνιάτικου τοπίου, αλλά και το χιόνι το οποίο σκεπάζει τα πάντα έχει συνδηλώσεις θανάτου, παραπέμποντας στον ενταφιασμό της φύσης, η οποία έτσι πεθαίνει, ωστόσο αναγεννηθεί με τον ερχομό της Άνοιξης:

«Οι άρρωστοι είν' τα γέρικα κι άχρηστα πια καράβια,
που, όταν φυσάει ο άνεμος τα χειμερινά τα βραδινά
γογγύζουνε, τραντάζονται, να σπάσουν προσπαθούνε
τις άγκυρες που τα κρατάν σκλάβους – μα δεν μπορούνε! »

Εδώ βλέπουμε πως τα άχρηστα καράβια αγωνίζονται να σπάσουν τις άγκυρες που τα κρατούν, αλλά δεν τα καταφέρνουν. Αυτό δηλώνει την προσπάθειά τους να ξεφύγουν από την δυσφορική τους θέση, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Δεν δύνανται, λοιπόν, να υπερνικήσουν την ασθένειά τους με αποτέλεσμα η κύρια δοκιμασία τους να μην έχει ευτυχή κατάληξη.

Η ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΗ

Η τεχνική του Ουράνη και η μορφή των στίχων του απασχόλησαν ιδιαίτερα μελετητές και κριτικούς. Οι απόψεις ποικίλουν από εντελώς αρνητικές έως και θετικές και φυσικά διαφέρουν από συλλογή σε συλλογή.

Αντικειμενικά, ωστόσο, οι στίχοι του είναι συνήθως δεκαπεντασύλλαβοι, άλλοτε ομοιοκατάληκτοι κι άλλοτε ανομοιοκατάληκτοι, με χασμωδίες που επιβραδύνουν ακόμα πιο πολύ το ρυθμό. Η τέχνη του στίχου είναι κάπως ατημέλητη και χαλαρή, γεγονός όχι και τόσο γνώριμο προς την ελληνική ποιητική παράδοση, το οποίο σύμφωνα με τον Τέλλο Άγρα «παρουσίαζε ισχυρές επιδράσεις από τον νεορομαντισμό της γαλλικής ποιητικής σχολής των *decadents* και των γαλλόφωνων Βέλγων ποιητών.»¹⁴

Ο λόγος του απλώνεται καθαρός, σαφής και πολλές φορές μοιάζει οικείος. Η ποίηση του είναι γυμνή και απέριτη, αλλά αποτελεί μια ιδιαίτερη ποιητική παρουσία. Η έκφρασή του φαίνεται κάπως αμελημένη και χασμωδική αλλά παραμένει μουσική και λυρική, ενώ η γλώσσα του έχει ελάχιστες αλλαγές στον ρυθμό και στα μέτρα.

Ωστόσο, αυτές οι όποιες αδυναμίες του στίχου καθώς και η χαλαρή μορφή των πεζών του κειμένων φαίνεται τελικά να λειτουργούν θετικά για όσα επιθυμεί να εκφράσει ο ποιητής. Έχουν μια προσωπική γοητεία που συγκινεί εφόσον εκφράζουν, ειλικρινά και άμεσα, τη φθορά, την εγκατάλειψη, την αβεβαιότητα και την κούραση. Μπορεί τα ποιήματά του να μην είναι τεχνικώς άρτια, όμως ακόμα και ο τελευταίος στίχος επιβάλλεται τόσο με την διάθεσή του όσο και με τον τόνο του.

Σε αρκετές περιπτώσεις υιοθετεί βασικά χαρακτηριστικά των ρομαντικών όπως είναι το μέτρο και η ομοιοκαταληξία, χωρίς καμία ιδιαίτερη φροντίδα για την τελειότητα της μορφής, με στίχους ευγενικούς και τρυφερούς, ανεπιτήδευτους και μελαγχολικούς. Απόλυτα προσωπικός και ρομαντικός ο Ουράνης ακολουθεί το ίδιο μοτίβο της συγκίνησης των ταξιδιών, του τρόμου της απομόνωσης και του θανάτου, της ξενιτιάς και του ερωτικού πόθου, άλλες φορές για τις πολλές γυναίκες και άλλοτε για τη μία γυναίκα.

Αξιοσημείωτη είναι και η κριτική που κάνει ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, όσον αφορά την στιχουργία του Ουράνη. Πιστεύει ότι η κούραση της ψυχής του εκφράζεται μέσω της παραμέλησης. Όλα κυμαίνονται και όλα μετεωρίζονται. «Ο Ουράνης δεν σκαλίζει την πείρα, γράφει στο νερό με τα' ανάλαφρο φτερό του περαστικού. Καθώς όλα ταξιδεύουν μέσα του, ταξιδεύει κι η έκφρασή του. Δεν οριστικοποιείται, δεν αιχμαλωτίζεται πουθενά». Ο Ουράνης, συνεχίζει ο μελετητής, δεν είναι ο μάστορας του τραγουδιού. Γράφει το τραγούδι του, όπως θα έγραφε ένα ερωτικό γράμμα : με πόθο, με πάθος, με την έμπνευση της στιγμής, με την λέξη της στιγμής, φτωχή και τριμμένη συχνότατα με την εύκαιρη φράση, με την ασήμαντη ομοιοκαταληξία.¹⁵

Ο Ουράνης, λοιπόν, δεν επιδόθηκε σε μια τεχνικότερη ανάπτυξη του ελεύθερου στίχου του, αλλά επέμεινε σε έναν εντελώς προσωπικό τρόπο έκφρασης. Μέσα από το έργο του βγαίνουν στην επιφάνεια στοιχεία πολύ εσωτερικότερα, όπως η αποστροφή της ρητορείας και του στόμφου, μια ειλικρίνεια και εντιμότητα απέναντι στον εαυτό του και τους άλλους. Ο

¹⁴ Άγρας Τέλος, *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*. ΙΘ.

¹⁵ Παναγιωτόπουλος Ι.Μ. *Τα Πρόσωπα και τα Κείμενα. Ο Κώστας Ουράνης. Ο Λυρικός Άνθρωπος. Τα Ελληνικά και τα Ξένα [1948]*. Τόμος ΣΤ', Αθήνα : Οι εκδόσεις των Φίλων, 1980.

Ουράνης αποφεύγει τις κούφιες λέξεις και εκδηλώνει μια πραγματική αγάπη για την τέχνη. Καταθέτει την ιστορία της ψυχής του και της σύγκρουσής του με την κοινωνία διατηρώντας έναν τόνο χαμηλόφωνο και μελαγχολικό.

Εν κατακλείδι, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι από τα πρώτα ως τα τελευταία του ποιήματα όπως γράφει και ο Π. Καραβίας «ο Ουράνης άλλαξε αρκετές φορές τρόπους έκφρασης και δοκίμασε πολλές μορφές : τον ελεύθερο στίχο που εκτείνεται ως τις είκοσι συλλαβές για να πει τα βίαια πάθη και τους πόθους της νεότητάς του, το χαλασμένο σονέτο, από το οποίο κράτησε μονάχα τον αριθμό των στίχων, με την χαλαρή μορφή και τα νοσταλγικά αισθήματα, για την εγκαρτέρηση και για τις χαμηλές φωνές, κι αργότερα το πιο “καθαρό” ποίημα για μια εσωτερικότερη μουσικότητα».¹⁶

Ο Κώστας Ουράνης υπήρξε σταθμός στην ιστορία του ελληνικού σονέτου με τα ποιητικά αριστουργήματά του κι αναδείχθηκε σε έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του νεοελληνικού λυρισμού. Με τις *Νοσταλγίες* ο Ουράνης περνά από τον λιτό, χαμηλόφωνο και εξομολογητικό στίχο των πρώτων του ποιητικών σκιρτημάτων σε ωριμότερο λόγο και αποτελεί μια πρωτοποριακή παρουσία στον χώρο της ποίησης.

Από τα παραπάνω διαπιστώνει κανείς ότι ο Ουράνης απασχόλησε ιδιαίτερα τους κριτικούς και όχι μόνο. Οι γνώμες είναι συχνά αντιθετικές, όμως υπήρχαν τα κύρια στοιχεία που έστρεψαν την προσοχή πάνω τους και τα οποία δεν είναι άλλα από την ανία και την τάση του ποιητή για τα ταξίδια. Σίγουρα τα δύο αυτά στοιχεία είναι καθοριστικής σημασίας για την ποιητική μυθολογία του έργου του, αλλά δεν είναι και τα μοναδικά. Υπάρχει κι ένα τεράστιο κεφάλαιο στο ποιητικό του έργο το οποίο αφορά την παρουσία της γυναίκας μέσα από τους στίχους του. Επίσης παρά τις αναφορές και κριτικές στο *Spleen* δεν εξετάζεται ουσιαστικά η στεναχώρια του ήρωα που εμφανίζεται συχνά στα ποιήματά του. Μεμονωμένες φαίνεται ακόμα να είναι οι αναφορές στα φυσιολατρικά στοιχεία του Ουράνη, ενώ εξίσου σημαντικό κεφάλαιο αποτελεί η εξέταση του ρόλου που παίζει το περιβάλλον σε σχέση με την ψυχολογική κατάσταση και διάθεση του ήρωα των ποιημάτων του. Τέλος ο θάνατος είναι ένα ακόμα στοιχείο το οποίο εμφανίζεται διαρκώς μέσα από τους στίχους του και εκδηλώνεται με διάφορους μοναδικούς τρόπους κάθε φορά.

¹⁶ Καραβίας, Πάνος. *Κώστας Ουράνης. Το πρόσωπο, το Προσωπείο και η Σκιά. Ένα δοκίμιο και 19 γράμματα του ποιητή*. Αθήνα : Δίφρος, 1958.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Αν μπορούσα να χαρακτηρίσω τον Κώστα Ουράνη μέσα σε μια πρόταση θα του απέδιδα τον τίτλο του ποιητή της νοσταλγίας, της αποδημίας και του έρωτα. Ο Ουράνης διέφερε από τους υπόλοιπους ρομαντικούς. Η φυγή του και οι μετατοπίσεις του δεν πραγματώνονταν μόνο στη σφαίρα του της φαντασίας. Τα ζούσε στο ταξίδι και στην αλλαγή. Μπορεί το αποτέλεσμα για εκείνον να ήταν πάντα το ίδιο, πάντα δηλαδή να κατέληγε στην μοναξιά και το ανολοκλήρωτο, όμως ο Ουράνης προσπαθούσε και συνέλλεγε εμπειρίες από παντού.

Άκρως γοητευτικό θεωρώ επίσης το γεγονός ότι ο ως ποιητής τοποθετεί τον έρωτα δίπλα στα ταξίδια. Πρόκειται για δυο κόσμους άγνωστους και νοσταλγικούς, δυο κόσμους της φυγής, εντούτοις δυο κόσμους που έχουν την δύναμη κατά καιρούς να σε βγάλουν από την εγκόσμια ανία και την πλήξη. Σ' αυτούς λοιπόν και ο Ουράνης θέλησε να ζήσει έστω για λίγο ή έστω απατηλά την ομορφιά της ζωής. Θέλει να ενωθεί με αυτές τις αξίες και να κατακτήσει όσα επιθυμεί. Η θλίψη και ο πόνος που βιώνει είναι όταν δεν καταφέρνει να κατακτήσει αυτά που επιθυμεί με αποτέλεσμα να μένει κουρασμένος και αδρανής και να απογοητεύεται. Όταν όμως φτάσει στο σημείο κερδίζει την αγάπη και τον έρωτα αλλάζουν τα πάντα γύρω του και ο ίδιος πλημμυρίζει από ευτυχία. Πρόκειται δηλαδή για έναν ήρωα που μπορεί να κατακτά τους εκάστοτε στόχους του.

Μέσα από τους στίχους του διαχέεται μια λεπτή ευαισθησία και μια ρομαντική ονειροπόληση που οδηγεί σε μια γλυκιά μελαγχολία. Πρόκειται για μια βαθιά ρομαντική ψυχή που την πλημμυρίζει η αγωνία και το αδιέξοδο. Ο Ουράνης είναι μια γνήσια και αληθινή ρομαντική ψυχή και ποιητική μορφή. Ακόμα και οι πιο αισιόδοξοι αναγνώστες θα ήθελαν να περπατήσουν μέσα στο φθινοπωρινό και βροχερό πάρκο και κάποιος θα ήθελε να συνοδεύσει την ευγενική τη Δέσποινα στο κοιμητήριο και να αφήσει μαζί της κρίνα και ρόδα. Κάθε ποίημα του Ουράνη μπορεί να σε αιχμαλωτίσει μέσα στο τοπίο και αν θέλεις να βγεις από αυτό αρκεί να γυρίσεις σελίδα.

Ο πεσιμισμός του δεν έγινε ποτέ πικρόχολος ή μισανθρωπιστικός, αλλά ήταν πάντοτε διακριτικός και ευαίσθητος. Πολύ συχνά έπαιρνε την μορφή τραγουδιού, πλήξης και άλλοτε φυγής. Μέσα από τον πεσιμισμό του έβγαινε πάντα κι ένας ανθρωπισμός. Ο Ουράνης πάντα σεβόταν τις πράξεις και τις επιθυμίες των άλλων. Μοιράστηκε όνειρα και εικόνες με τους ήρωες του και με τους ανθρώπους. Μοιράστηκε τα ταξίδια και τις εμπειρίες του, τα συναισθήματά του, τις χαρές του και τις απογοητεύσεις του. Από μια άλλη οπτική γωνία, ωστόσο το συναίσθημα της ποίησης του Ουράνη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί περισσότερο ρεαλιστικό παρά πεσιμιστικό. Ένα ρεαλιστικό συναίσθημα με έντονη την απόχρωση του ρομαντισμού καθώς αποσκοπεί σε μια περιγραφή της γεμάτης θλίψης και ομορφιάς πραγματικότητας. Αυτός ο τρόπος γραφής του Ουράνη μπορεί να σταθεί άκρως παρηγορητικός για τον αναγνώστη. Σίγουρα πολλοί είναι εκείνοι που ταυτίζονται συναισθηματικά με την ποίηση του Ουράνη και βρίσκουν κάποια διέξοδο μέσω αυτής απαντώντας έτσι στις τάσεις φυγής που περιλαμβάνει αυτή η συναισθηματική ταύτιση.

Ο αναγνώστης βρίσκει καταφύγιο στην ποίησή του καθώς, αφενός εκφράζει την απόγνωσή του μέσα σε μια ζωή που επαναλαμβάνεται χωρίς νόημα και ζητά να φύγει, να ξεχάσει, και αφετέρου μέσα από τις θύμησες και τα συναισθήματα που τις συνοδεύουν ζητάει εμμέσως από την μνήμη να μην τον αφήσει προκειμένου να αντέξει την ματαιότητα της ζωής. Από αυτή την άποψη, είναι εμφανής ο τρόπος με τον οποίο " περιθάλλει " η

ποίηση του Ουράνη, βοηθώντας τον αναγνώστη στην αποτίμηση των εμπειριών του και στην εκτίμηση των λίγων, ξεχωριστών και όμορφων στιγμών.

Ο Ουράνης μετέδωσε το κοσμοπολίτικο στοιχείο σε όλους τους Έλληνες φίλους της ποίησης. Έτσι οι νέοι νοσταλγούσαν μαζί με τον ποιητή τα μεγάλα ταξίδια, τα μελαγχολικά πάρκα, τα πολύβουα λιμάνια της Ευρώπης, τους μακρινούς δρόμους και τις πολιτείες γιατί επρόκειτο για ένα κόσμο εντελώς ξένο σε αυτούς. Ο Ουράνης τους ταξίδευε τότε και απόλυτα διαχρονικός συνεχίζει να μας ταξιδεύει μέχρι σήμερα.

Ο Κώστας Ουράνης έκανε την `` ανταρσία ``! Την μεγάλη «ελλαδική ανταρσία κατά της παραδόσεως»¹⁷ όχι τόσο στιχουργικά όσο για το περιεχόμενο. Οι νέοι της εποχής ήρθαν αντιμέτωποι και αποδέχθηκαν τις νέες τάσεις και βρήκαν νέους τρόπους έκφρασης μέσα από αυτές. Ήταν σαν να λυτρώθηκαν –κατά κάποιον τρόπο– από τα δεσμά της ποιητικής παράδοσης. Ο Ουράνης ήταν καινοτόμος της ποίησης και αυτή του η καινοτομία δεν μπορούσε παρά να προκαλέσει. Αυτό το συμπεραίνει κανείς εύκολα αν συγκεντρώσει τις κριτικές που δημοσιεύτηκαν σε εφημερίδες και περιοδικά της εποχής. Θα έρθει αντιμέτωπος με τις αντίθετες απόψεις των κριτικών, που άλλες τον εξυψώνουν σαν ποιητή και άλλες τον απορρίπτουν.

Θα ήθελα να κλείσω με την αναφορά του κ. Τσάκωνα Δ. για τον Κώστα Ουράνη, ο οποίος μέσα σε λίγες λέξεις καταφέρνει να αιχμαλωτίσει την προσωπικότητα του ποιητή, όχι μόνο σαν έναν απλό άνθρωπο που κυκλοφορούσε ανάμεσά μας, αλλά και σαν ιδιάζουσα ποιητική μορφή : Ο Ουράνης ανέπνεε κάτι από τον φαρμακωμένο αέρα των *decadent*. Γι' αυτό αναζητούσε την αποδημία στην λογοτεχνία, στις μεγάλες πολιτείες, στα λιμάνια της Ευρώπης και υπηρέτησε τη μεγάλη ψευδαίσθηση του αέναου ταξιδιώτη, την μονοτονία της αργής φθοράς δίχως στέρεη πίστη και δίχως προσανατολισμό. Ο Ουράνης θα έπρεπε να καταταχθεί στην οικογένεια των καλλιτεχνών εκείνων που ένιωσαν πως ο θεός έχει πεθάνει...¹⁸

¹⁷ Χουρμούζιος, Αιμίλιος. «Κριτική Ανθολογία για το έργο του Κώστα Ουράνη.» Ελληνική Δημιουργία. 132 (1953): 158.

¹⁸ Τσάκωνας, Δημήτρης. Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Αθήνα: Λαδιά, 1981.

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

Για την εκπόνηση αυτής της εργασίας έχουν συλλεχθεί πληροφορίες από διάφορες πηγές, όπως βιβλία, άρθρα, βιβλιοκριτικές, πρακτικά συνεδρίων κ.α. Αυτές οι πηγές έδωσαν σημαντικό υλικό, ώστε να εξασφαλιστεί για τον αναγνώστη μια έγκυρη και όσο το δυνατόν πιο ακριβής εικόνα για τον ποιητή μας Κώστα Ουράνη. Πρόκειται λοιπόν για δευτερογενείς πηγές που είτε έχουν εξ' ολοκλήρου ως αντικείμενο μελέτης τους τον Κώστα Ουράνη ή έστω τον χρησιμοποιούν ως σημείο αναφοράς.

Οι πηγές αυτές, χρήσιμες στον αναγνώστη για περαιτέρω πληροφορίες, παρατίθενται στη συνέχεια καταγεγραμμένες σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο πρότυπο, το MLA. Το MLA είναι κάποιος κανόνες με τους οποίους καταγράφονται όλες οι πηγές με τέτοιο τρόπο, ώστε να συμπεριλαμβάνουν όλα τα στοιχεία που αποτελούν την ταυτότητα της κάθε πηγής. Με αυτό τον τρόπο οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εντοπίσουν το υλικό που τους ενδιαφέρει και να το μελετήσουν προσωπικά. Οι πηγές παρατίθενται παρακάτω αλφαβητικά :

- Ερμώνικος, Ιωάννης. «Κώστας Ουράνης : Ανικανοποίητος Ταξιδευτής, Κυνηγός της Ευτυχίας.» Ακτίνες Ιαν. 1963 : 319-322, 348-351.
- Θεοτοκάς, Γιώργος. «Κώστας Ουράνης : Πολίτης της Ευρώπης.» Νέα Εστία. 54 (1953) : 1505-1506.
- Καραβίας, Πάνος. Κώστας Ουράνης : Το πρόσωπο, το Προσωπείο και η Σκιά. Αθήνα : Δίφρος, 1958.
- Καραβίας, Πάνος. '19 γράμματα του Κ. Ουράνη'. Οκτώ μορφές : Σολωμός, Καβάφης, Ουράνης, Καρυωτάκης, Δραγούμης – Καζαντζάκης, Παράσχος, Θρύλος. Αθήνα : Ίκαρος, 1979.
- Καραγιάννης, Στέλιος. «Νοσταλγία, φυγή και ταξίδι : Ποίηση και Ποιητική στον Ουράνη.» Ακτή 35 (1998) : 281-287.
- Κλάρας, Μπάμπης. Γνωριμία Παλαιών και Σύγχρονων Ποιητών. Αθήνα : Ι. Σιδέρη, 1980.
- Κορδάτος, Γιάννης. Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (από το 1453 ως το 1901). Αθήνα : Βιβλιοεκδοτική, 1962.
- Κουλούρης, Χρήστος. «Νεορομαντικοί του Μεσοπολέμου : Κώστας Ουράνης.» Η Βραδυνή. 30 Οκτ. 1957 : 5-6

- Λευκοπαρίδης, Ξενοφώντας. «Κώστας Ουράνης: η Μετριοφροσύνη του» Νέα Εστία. 54 (1953): 1504.
- Μαλάνος, Τίμος. «Με τη θύμηση του Ουράνη.» Νέα Εστία 632 (1953) : 1507-1510.
- Μαρκάκης, Πέτρος. Κώστας Ουράνης : Ο Ψυχικός και Πνευματικός του κόσμος. Αθήνα : Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1969.
- Μαρκάκης, Πέτρος. Τα πρώτα ποιητικά βήματα του Κώστα Ουράνη : μια ανέκδοτη ποιητική του συλλογή και γράμματά του στον Παλαμά. Αθήνα : Δίφρος, 1960.
- Μελάς, Σπύρος. «Κώστας Ουράνης.» Ελληνική Δημιουργία 132 (1953) : 133-136
- Μερακλής, Μανώλης. «Ο Ελληνικός Νεορομαντισμός μεταξύ του Spleen και του Σαρκασμού και το κορυφαίο Σημείο του : Καρυωτάκης.» Η λέξη. 79-80 (1988) : 822-827.
- Μητσάκης, Μιχαήλ. «Σαν Όνειρα.» Καλλιτέχνης. 3 (1910) : 87
- Μπασκόζος, Ιωάννης. «Συμβολισμός : Η δοκιμή μιας τελειότητας που δεν νοιάζεται παρά για τον εαυτό της.» Διαβάζω. 333 (1994) : 42-49
- Εύδης, Θεόδωρος. «Το Ιστορικό και Μυθικό Στοιχείο στον Ουράνη.» Νέα Εστία. 54 (1953): 1517-1519.
- Παναγιωτόπουλος, Ι.Μ. «Ο Δραματικός Ουράνης.» Νέα Εστία. 54 (1953): 1683-1684.
- Παναγιωτόπουλος, Ι.Μ. «Ο Κώστας Ουράνης: ο Λυρικός Άνθρωπος.» Νέα Εστία. 54 (1953): 1598-1607.
- Παναγιωτόπουλος, Μιχάλης. Τα Πρόσωπα και τα Κείμενα : Ο Κώστας Ουράνης, ο λυρικός άνθρωπος. Αθήνα : Οι εκδόσεις των φίλων, 1980.
- Παπανούτσος, Ε.Π. «Ο Τεχνοκριτικός Ουράνης» Νέα Εστία. 54 (1953): 1511-1514.
- Παπατσώνης, Τάκης. «Η ουσία του ρομαντισμού του Ουράνη.» Βραδυνή. 23 Ιουλ. 1953 : 3

- Παράσχος, Κλέων. Εισαγωγή στη σύγχρονη ελληνική ποίηση. Αθήνα : Γκοβόστη, χ.χ
- Παράσχος, Κλέων. «Κώστα Ουράνη : Ποιήματα.» Καθημερινή. 24 Μαρτ. 1954 : 3
- Παρίσης, Ιωάννης, Παρίσης Νίκος. Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων. 3^η έκδ. Αθήνα : ΟΕΔΒ, 2002
- Περάνθης, Μιχάλης. «Κριτική Ανθολογία.» Κριτ. του έργου του Κώστα Ουράνη. Ελληνική Δημιουργία. 132 (1953) : 159
- Πετσάλης, Διομήδης. «Κώστας Ουράνης : Αιώνιος ταξιδευτής.» Νέα Εστία. 632 (1953) : 1506
- Σβορώνος, Νίκος. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας. Μεταφρ. Αικατερίνη Ασδραχά. Επιμ. Σπύρος Ασδραχάς. Αθήνα : Θεμέλιο, 1992.
- Σπανδωνίδης, Πέτρος. «Η ποίηση του Κώστα Ουράνη.» Σημερινά Γράμματα. Αυγ-Σεπτ. 1954 : 52-55.
- Στεργιόπουλος, Κώστας. Κριτική και Ποίηση στη Δεκαετία του Είκοσι : 2^ο Συμπόσιο Ποίησης, Πάτρα. Αθήνα : Πανεπιστήμιο Πατρών, 1983. 283-290.
- Τζιόβας, Φρίξος. «Κώστας Ουράνης.» Ηπειρωτικά Γράμματα. 6 (1944) : 203-207
- Φτέρης, Γιώργος. «Νέα Βιβλία» Κριτ. του Νοσταλγίες από Κώστα Ουράνη. Βαλκανικός Ταχυδρόμος. 11 Σεπτ. 1920 : 2
- Φωτόπουλος, Αθανάσιος. «Ο Κώστας Ουράνης και ο Χαμένος Παράδεισος της Παιδικής του Ηλικίας» Αρκαδικό Πνευματικό Συμπόσιο, Λεωνίδιον, 21-23 Νοεμβρίου 1992. Αθήνα: [χ.ε], 1994.
- Χάρης, Πέτρος. Βιογραφικά του Κώστα Ουράνη. Αθήναι : Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1979
- Χάρης, Πέτρος. «Κώστας Ουράνης : Ο ποιητής, ο πεζογράφος και ο ταξιδιώτης.» Βήμα. 4 Μαρτ. 1990 : 59
- Χατζίνης, Γιάννης. Ελληνικά Κείμενα. Αθήναι : Οικονόμου, 1970.

- Χουρμούζιος, Αιμίλιος. «Βιβλία και Συγγραφείς : Κώστας Ουράνης, ο λυρικός της αποδημίας.» Καθημερινή. 16 Ιουλ. 1953 : 68-69
- Χουρμούζιος, Αιμίλιος. «Κριτική Ανθολογία για το έργο του Κώστα Ουράνη.» Ελληνική Δημιουργία. 132 (1953) : 158
- Χρονόπουλος, Δημήτρης. «Κώστας Ουράνης: Ο Άνθρωπος, ο Ποιητής, ο Δημοσιογράφος.» Βραδυνή. 14 Ιουλ. 1953: 2.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρτεμάκης, Στέλιος. Ελληνικές Μορφές. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1972.
- Βαρίκας, Βάσος. «Η Πνευματική Ζωή. Κώστας Ουράνης» Νέα 15 Ιουλ. 1953: 1-2.
- Βαρίκας, Βάσος. «Τα Άπαντα του Ουράνη» Ταχυδρόμος 8 Μαΐου 1954.
- Βουτιερίδης, Η.Π. «Κριτικά Σημειώματα: Κώστας Ουράνης «Spleen» Παναθήναια 15 (1912): 25-26.
- Βώκος, Γεράσιμος. «Οι Συνεργάτες μας: Κώστας Ουράνης. Κριτική Σκιαγραφία» Καλλιτέχνης 2 (1911-1912): 411.
- Γεωργαντά, Αθηνά. «Η Ρομαντική Αντίληψη της Φύσης, ο Άνεμος των Ρομαντικών και οι Ωδές του Ανδρέα Κάλβου» Επιστημονικό Συμπόσιο, Αθήνα, 12-13 Νοεμβρίου 1999. Αθήνα: Εταιρία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 2001. 70-71.
- Δημαράς, Κ.Θ. Ελληνικός Ρομαντισμός. Αθήνα: Ερμής, 1985.
- Δημητρίου, Σωτήρης. Λεξικό Όρων. Αθήνα: Καστανιώτη, 1986.
- Ερμώνικος, Ιωάννης. «Κώστας Ουράνης : Ανικανοποίητος Ταξιδευτής, Κυνηγός της Ευτυχίας.» Ακτίνες Ιαν. 1963 : 319-322, 348-351.
- Θεοτοκάς, Γιώργος. «Κώστας Ουράνης : Πολίτης της Ευρώπης.» Νέα Εστία. 54 (1953) : 1505-1506.
- Καμπάνης, Αρίστος. Ιστορία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας. 5η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1948.
- Καραβίας, Πάνος. Κώστας Ουράνης : Το πρόσωπο, το Προσωπείο και η Σκιά. Αθήνα : Δίφρος, 1958.
- Καραβίας, Πάνος. ``19 Γράμματα του Κ. Ουράνη``. Οκτώ μορφές : Σολωμός, Καβάφης, Ουράνης, Καρυωτάκης, Δραγούμης – Καζαντζάκης, Παράσχος, Θρύλος. Αθήνα : Ίκαρος, 1979.
- Καραγιάννης, Στέλιος. «Νοσταλγία, Φυγή και Ταξίδι : Ποίηση και Ποιητική στον Ουράνη.» Ακτή 35 (1998) : 281-287.
- Κλάρας, Μπάμπης. Γνωριμία Παλαιών και Σύγχρονων Ποιητών. Αθήνα : Ι. Σιδέρη, 1980.

- Κορδάτος, Γιάννης. Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (από το 1453 ως το 1901). Αθήνα : Βιβλιοεκδοτική, 1962.
- Κόρφης, Τάσος. Ματιές στη Λογοτεχνία του Μεσοπολέμου. Αθήνα: Πρόσπερος, 1991.
- Κουλούρης, Χρήστος. «Νεορομαντικοί του Μεσοπολέμου : Κώστας Ουράνης.» Η Βραδυνή. 30 Οκτ. 1957 : 5-6
- Λευκοπαρίδης, Ξενοφώντας. «Κώστας Ουράνης: η Μετριοφροσύνη του» Νέα Εστία. 54 (1953): 1504.
- Μαλάνος, Τίμος. «Με τη Θύμηση του Ουράνη.» Νέα Εστία 632 (1953) : 1507-1510.
- Μαρκάκης, Πέτρος. Κώστας Ουράνης : Ο Ψυχικός και Πνευματικός του Κόσμος. Αθήνα : Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1969.
- Μαρκάκης, Πέτρος. Τα Πρώτα Ποιητικά Βήματα του Κώστα Ουράνη : Μια Ανέκδοτη Ποιητική του Συλλογή και Γράμματά του στον Παλαμά. Αθήνα : Δίφρος, 1960.
- Μελάς, Σπύρος. «Κώστας Ουράνης.» Ελληνική Δημιουργία 132 (1953) : 133-136
- Μερακλής, Μανώλης. «Ο Ελληνικός Νεορομαντισμός μεταξύ του Spleen και του Σαρκασμού και το Κορυφαίο Σημείο του : Καρυωτάκης.» Η λέξη. 79-80 (1988) : 822-827.
- Μητσάκης, Μιχαήλ. «Σαν Όνειρα.» Καλλιτέχνης. 3 (1910) : 87
- Μπασκόζος, Ιωάννης. «Συμβολισμός : Η Δοκιμή μιας Τελειότητας που δεν Νοιάζεται παρά για τον Εαυτό της.» Διαβάζω. 333 (1994) : 42-49 Ουράνης, Κώστας. Σαν Όνειρα. Αθήνα: εκδ. Ταρουσοπούλου, 1909.
- Ξύδης, Θεόδωρος. «Το Ιστορικό και Μυθικό Στοιχείο στον Ουράνη.» Νέα Εστία. 54 (1953): 1517-1519.
- Ουράνης, Κώστας. Spleen. Αθήνα: εκδ. Ταρουσοπούλου, 1912.
- Ουράνης, Κώστας. Νοσταλγίες. Αθήνα: εκδ. Εταιρίας Τυπος, 1920.
- Ουράνης, Κώστας. Αναβίωση: Διηγήματα. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1955.
- Ουράνης, Κώστας. Αποχρώσεις. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1956.

- Ουράνης, Κώστας. Ελλάδα. Σειρά Ταξίδια. 8η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1998
- Ουράνης, Κώστας. Ισπανία. Σειρά Ταξίδια. 2η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1997.
- Ουράνης, Κώστας. Δικοί μας και Ξένοι I: Μπωντλαίρ, Σατωμπριάν, Μπάιρον, Πορτογάλλοι Ποιηταί. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1954.
- Ουράνης, Κώστας. Δικοί μας και Ξένοι II: Αχιλλεύς Παράσχος, Καβάφης, Πορτραίτα και Σκίτσα. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1955.
- Ουράνης, Κώστας. Δικοί μας και Ξένοι III. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1956.
- Ουράνης, Κώστας. Στιγμιότυπα. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1958.
- Ουράνης, Κώστας. Από τον Ατλαντικό στη Μαύρη Θάλασσα. Σειρά Ταξίδια. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1957.
- Παναγιωτόπουλος, Ι.Μ. «Ο Δραματικός Ουράνης.» Νέα Εστία. 54 (1953): 1683-1684.
- Παναγιωτόπουλος, Ι.Μ. «Ο Κώστας Ουράνης: ο Λυρικός Άνθρωπος.» Νέα Εστία. 54 (1953): 1598-1607.
- Παναγιωτόπουλος, Μιχάλης. Τα Πρόσωπα και τα Κείμενα : Ο Κώστας Ουράνης, ο Λυρικός Άνθρωπος. Αθήνα : Οι εκδόσεις των φίλων, 1980.
- Παπανούτσος, Ε.Π. «Ο Τεχνοκριτικός Ουράνης» Νέα Εστία. 54 (1953): 1511-1514.
- Παπατσώνης, Τάκης. «Η Ουσία του Ρομαντισμού του Ουράνη.» Βραδυνή. 23 Ιουλ. 1953 : 3
- Παράσχος, Κλέων. Εισαγωγή στη Σύγχρονη Ελληνική Ποίηση. Αθήνα : Γκοβόστη, χ.χ
- Παράσχος, Κλέων. «Κώστα Ουράνη : Ποιήματα.» Καθημερινή. 24 Μαρτ. 1954 : 3
- Παρίσης, Ιωάννης, Παρίσης Νίκος. Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων. 3η έκδ. Αθήνα : ΟΕΔΒ, 2002
- Πασιάρδης, Χριστόδουλος. Νεοέλληνες Ποιηταί και Πεζογράφοι. Αθήνα: Γρηγόρη, 1966.
- Περάνθης, Μιχάλης. «Κριτική Ανθολογία.» Κριτ. του Έργου του Κώστα Ουράνη. Ελληνική Δημιουργία. 132 (1953) : 159

- Πετσάλης, Διομήδης. «Κώστας Ουράνης : Αιώνιος Ταξιδευτής.» Νέα Εστία. 632 (1953) : 1506
- Σαχίνης, Απόστολος. Η Σύγχρονη Πεζογραφία μας, Το Μυθιστόρημα της Εφηβικής Ηλικίας, Οι Ταξιδιωτικές Εντυπώσεις, Το Πολεμικό Μυθιστόρημα. Αθήνα: Ίκαρος, 1951.
- Σβορώνος, Νίκος. Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας. Μεταφρ. Αικατερίνη Ασδραχά. Επιμ. Σπύρος Ασδραχάς. Αθήνα : Θεμέλιο, 1992.
- Σιδέρη, Αλόη, επιμ. Κώστας Ουράνης: Ποιήματα, Εκλογή. Σειρά Η Ελληνική Ποίηση. : Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Ιωάννου Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 2002.
- Σπανδωνίδης, Πέτρος. «Η Ποίηση του Κώστα Ουράνη.» Σημερινά Γράμματα. Αυγ-Σεπτ. 1954 : 52-55.
- Στεργιόπουλος, Κώστας. Κριτική και Ποίηση στη Δεκαετία του Είκοσι : 2ο Συμπόσιο Ποίησης, Πάτρα. Αθήνα : Πανεπιστήμιο Πατρών, 1983. 283-290.
- Τέλλος, Άγρας. Οι Νέοι: Εκλογή από το Έργο των Νέων Ελλήνων Ποιητών 1910-1920. Αθήνα: Ελευθερουδάκης, 1922.
- Τζιόβας, Δημήτρης. Μετά την Αισθητική: Θεωρητικές Δομές και Ερμηνευτικές Αναγνώσεις της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Αθήνα: Γνώση, 1987.
- Τζιόβας, Φρίξος. «Κώστας Ουράνης.» Ηπειρωτικά Γράμματα. 6 (1944) : 203-207
- Φουριώτης, Άγγελος. «Κώστας Ουράνης» Ελληνική Δημιουργία. 1 Αυγ. 1953: 14-154.
- Φτέρης, Γιώργος. «Νέα Βιβλία» Κριτ. του Νοσταλγίες από Κώστα Ουράνη. Βαλκανικός Ταχυδρόμος. 11 Σεπτ. 1920 : 2
- Φωτόπουλος, Αθανάσιος. «Ο Κώστας Ουράνης και ο Χαμένος Παράδεισος της Παιδικής του Ηλικίας» Αρκαδικό Πνευματικό Συμπόσιο, Λεωνίδιον, 21-23 Νοεμβρίου 1992. Αθήνα: [χ.ε], 1994.
- Χάρης, Πέτρος. Βιογραφικά του Κώστα Ουράνη. Αθήνα : Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 1979
- Χάρης, Πέτρος. «Κώστας Ουράνης : Ο Ποιητής, ο Πεζογράφος και ο Ταξιδιώτης.» Βήμα. 4 Μαρτ. 1990 : 59
- Χατζίνης, Γιάννης. Ελληνικά Κείμενα. Αθήνα : Οικονόμου, 1970.

Χουρμούζιος, Αιμίλιος. «Βιβλία και Συγγραφείς : Κώστας Ουράνης, ο Λυρικός της Αποδημίας.» Καθημερινή. 16 Ιουλ. 1953 : 68-69

Χουρμούζιος, Αιμίλιος. «Κριτική Ανθολογία για το Έργο του Κώστα Ουράνη.» Ελληνική Δημιουργία. 132 (1953) : 158

Χρονόπουλος, Δημήτρης. «Κώστας Ουράνης: Ο Άνθρωπος, ο Ποιητής, ο Δημοσιογράφος.» Βραδυνή. 14 Ιουλ. 1953: 2.

Furst, Lilian. Η Προοπτική του Ρομαντισμού: Μια Συγκριτική Μελέτη των Ρομαντικών Κινημάτων στην Αγγλία, τη Γαλλία και την Γερμανία. Μετάφρ. Κλειώ Σύρμα. Αθήνα: Ψυχογιός, 2001.